

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

INHOUD: Indische Tentoonstelling te Arnhem (I.T.A.) 11 Juni—28 Juli 1928. — G. P. Rouffaer †, door J. W. Teillers (met portret). — De Javasche Bank (1828—24 Jan. 1928), door G. N. — Het Nederl.-Indische Van Heutsz-Monument. — Van Week tot Week. — Kunst-, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Europ. Pers, II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche Pers. — Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdelingen: I. Apeldoorn, II. 's-Gravenhage. — Mededeelingen: Van het Inform.-Bur. — Mutatiestaat van 4 tot 11 Januari 1928.

Aan de Leden van de afdeling Den Haag.

Ten einde een goeden gang van zaken te verzekeren, worden de leden onzer Haagsche afdeling beleefd doch dringend verzocht de door hen verschuldigde contributiegelden uitsluitend af te dragen aan den Heer J. C. BAUDOIN, Secretaris-Penningmeester dier afdeling, Jacob-Hopstraat no. 12, alhier, giro no. 135120. Verwarring en omslachtigheid worden daardoor vermeden. H. B.

Indische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)

11 Juni—28 Juli 1928.

Wij ontvangen belangstelling van alle zijden; het tentoonstellingsbestuur kreeg een verzoek van arbeiderszijde om te willen bevorderen, dat tijdens de openstelling groote groepen van arbeiders in Den Haag, Amsterdam en elders, per extra-trein naar Arnhem komende, tegen verlaagd entree-tarief op het terrein van de tentoonstelling zullen worden toegelaten.

Vanzelfsprekend gaat het bestuur van „Oost en West”, afd. Arnhem, hier gaarne mede accoord.

HOE MEER BEZOEKERS UIT DE ARBEIDERS-KLASSE HOE BETER.

(Wordt vervolgd).

Kantoor secretariaat: Nieuwe Plein 52, Arnhem.

OVER-ALL :: LAKKEN :: VERNISSEN

DEPOT VOOR DEN HAAG: 5483

G. J. VAN DER SEL :: DROGISTERIJ

COPERNICUSSTR. 221 - DEN HAAG - TEL. 36299
Uitvoering en advies van Verf- en Schoonmaakwerk

SOLIED ADRES VOOR HEERENKLEEDING

J. W. FRANSEN

WEIMARSTRAAT 24a - DEN HAAG - TEL. 34985

Verlofgangers

TE KOOP AANGEBODEN EEN HEERENHUIS gemeubileerd of ongemeubileerd, 9 kamers, badkamer, 3 W.C.'s, kelder en zolder. Gelegen aan de Boschjes, dicht bij Centrum, lijn 2. Te bezichtigen dagelijks 2—3 uur, Celebesstraat 88. 5547

DROGISTERIJ „DE LAAN”

LAAN V. MEERDERVOORT 527
NABIJ DE VALKENBOSCHWEG
DEN HAAG - TEL. 32423

Alle binnen- en buitenlandse Specialité's, Specerijen, Drogerijen, Chemicaliën, Toilet-, Verplegings- en Huishoudelijke Artikelen, enz. enz. 5% CASSABON. Vakkundig adres. Thuisbezorging zonder prijsverh.

Brunswick Panatropes-Radiolas-Records

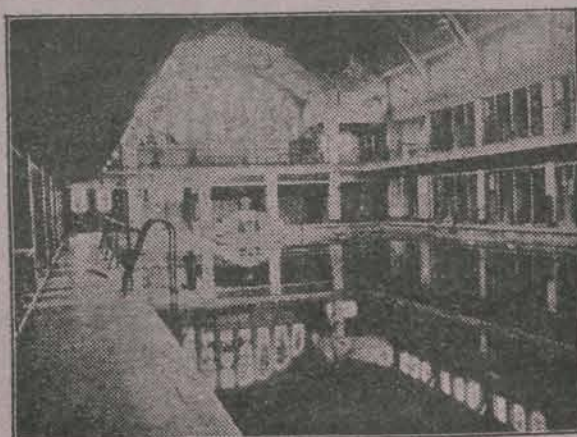
Directeur: J. PHILIP KRUSEMAN, Noordeinde 91, Den Haag, Tel. 14400

De toonaangevende Amerik. Phonograaf, de eenige machine, die ALLE (óók Edison en Pathé) platen met denzelfden weergever speelt. Op Brunswick-Platen de beste Amerik. Bands en wereldartisten (o.a. Willem Mengelberg)

Komt U eens luisteren in onze gehoorzaal? Onze sedert 15 jaren in Indië bekende Firma waarborgt coulante behandeling.

Bad- en Zweminrichting DE REGENTES

Weimarstraat 63 - Tel. 32739 - Den Haag
in de onmiddellijke nabijheid van de tramlijnen 3, 5 en 12

MODERNE INRICHTING, VOLDOEND AAN DE HOOGSTE EISCHEN VAN HYGIENE EN COMFORT

Zwembaden - Kuipbaden - Stortbaden
Stoom- en heete Luchtbaden
ZEEZOUT- DENNEN- KOOLZUUR- e.a. BADEN

Waterbehandeling

JOS. D. NETTEN & Co.

's-Gravenhage - IN EFFECTEN - Telefoon 31201

Wij beschikken over een directe telefoonverbinding met de AMSTERDAMSCH BEURS. Zijn daardoor in de gelegenheid tijdens het Beurs-uur alle verlangde koers-informaties te verstrekken en orders af te doen. 5513
Onze cliënten kunnen op afdoening wachten.

JOH. TOET - 'S-GRAVENHAGE

Comestibles - Delicatessen - Kruidenierswaren
AERT VAN DER GOESSTRAAT 34 - TELEFOON 51561

INDISCHE INGREDIENTEN

Special. in Fijne Vleesohwaren, Koek, Bisquit, Chocolade

Aan de Leden verzoeken wij vriendelijk hunne kennis, die nog niet tot „Oost en West” toetraden, daartoe op te wekken. De gebruikelijke vraag: „WAT HEB IK AAN DE VEREENIGING?”, kunt ge allereerst beantwoorden met: „DE VEREENIGING HEEFT WAT AAN U”.

P. v. d. BRUL

VEENESTRAAT 15
Den Haag

Groote sorteering HEEREN-, JONGENS- en KINDERKLEEDING

Spec. Afdeling v. KLEEDING NAAR MAAT

SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN 5424

PASSAGE FOTOHANDEL

R. A. LAPPÖHN

DEN HAAG - PASSAGE 41-43
TELEFOON 16462 5149

TE SCHEVENINGEN - PALACESTRAAT 8

Groote Sorteering TROPENCAMERA'S tegen billijke prijzen en gratis blijvend onderricht

ONTWIKKELEN en AFDRUKKEN IN 24 UUR IN PRIMA UITVOERING

ZOEKT U EEN WONING . . . ?

Bezichtig dan eens den

LINNAEUSHOF

met lijn A vanaf het Leidsche Boschje tot halte Nieuweweg en U zult verbaasd staan over de prachtige Woningen en heerlijke ligging. Rustig, goedkoop en gezond wonen. Huurprijs: dubb. vrije Bovenhuizen vanaf f 650 tot f 800; Benedenhuizen met bel-étage f 750 tot f 900. Enkele mooie Winkelhuizen met Bovenhuizen vanaf f 1700, inrichting naar huurders keuze. R.K. Kerk en scholen aanwezig. 5519
Verder een uitstapje per fiets of lijn H vanaf Museumplein naar

TUINDORP RANDWIJCK

Amstelveenscheweg, 100 M. voorbij de Kalfjeslaan, schitterende Heerenhuizen, 6 kamers, complete badkamer, keuken, kelder en groote tuin. Zeer lage belasting. Huurprijs vanaf f 60 per maand. Koopsom vanaf f 9000—f 13000. Alsmede enkele mooie Winkelhuizen met Woning, koopsom f 16000. Te bevragen bij den Makelaar J. ROZE-STRATEN, Vondelstraat 49, Amsterdam, Telefoon 22865.

Aanbevolen adres voor OOST EN WEST.

A. SCHRÖDER & Co.
 GROENMARKT 25-26-28
 's-GRAVENHAGE — TELEFOON 16173

GEDURENDE JANUARI

OPRUIMING

BIJZONDER VOORDEELIGE AANBIEDINGEN IN DE AFDEELING

GORDIJNEN

NOG ENKELE

SLAAPKAMERMEUBELN
 IN LAK EN MASSIEF

EEN PARTIJ

WOLLEN en DONSDEKENS

TEGEN EXTRA LAGE PRIJZEN

1e EN 2e ETAGE :: LIFT

M. A. J. LINNEWEEVER
 LUXE EN ORTHOPAEDISCH MAATSCHOEISEL

LEVERANCIER VAN H. M. DE KONINGIN
 EN Z.K.H. DEN PRINS DER NEDERLANDEN

WESTEINDE 32A :: DEN HAAG
 OPPERICHT 15 JAN. 1827 TELEFOON 15551

Ons maatwerk in Luxe en Orthopaedische uitvoering is technisch en voerkundig geheel af. Steunzolen en andere dure aanvullende artikelen zijn bij ons schoeisel overbodig.

WISBRUN & LIFFMANN
 VEENESTRAAT 35-37 - Tel. 12503 - DEN HAAG

DAMES MODE ARTIKELEN
 ZIJDEN STOFFEN - FLUWEELEN
 KANTSTOFFEN - ALLE SOORTEN
 GARNEERINGEN, ENZ., ENZ. • BALARTIKELEN

DE N.V. BEGRAFENIS-ONDERNEMING
„SIMPLICITAS”
 VAN W. J. INNEMÉE & ZONEN TE 'S-GRAVENHAGE

IS ONMIDDELIJK IN HET BINNEN-EN BUITENLAND TE ONTBIEDEN VOOR REGELING VAN EEN TRANSPORT, BEGRAFENIS OF CREMATIE

KANTOREN: DENNEWEG 71-73
 GARAGES, KISTENMAKERIJ EN DRUKKERIJ: HOOIKADE 43-57
 TELEFOON: 11314 EN 12890

WIJNHANDEL „DE KROON”

Z.-BUITENSINGEL 288 WEIMARSTR. 198-204
 Tel. 30075 DEN HAAG Tel. 34223

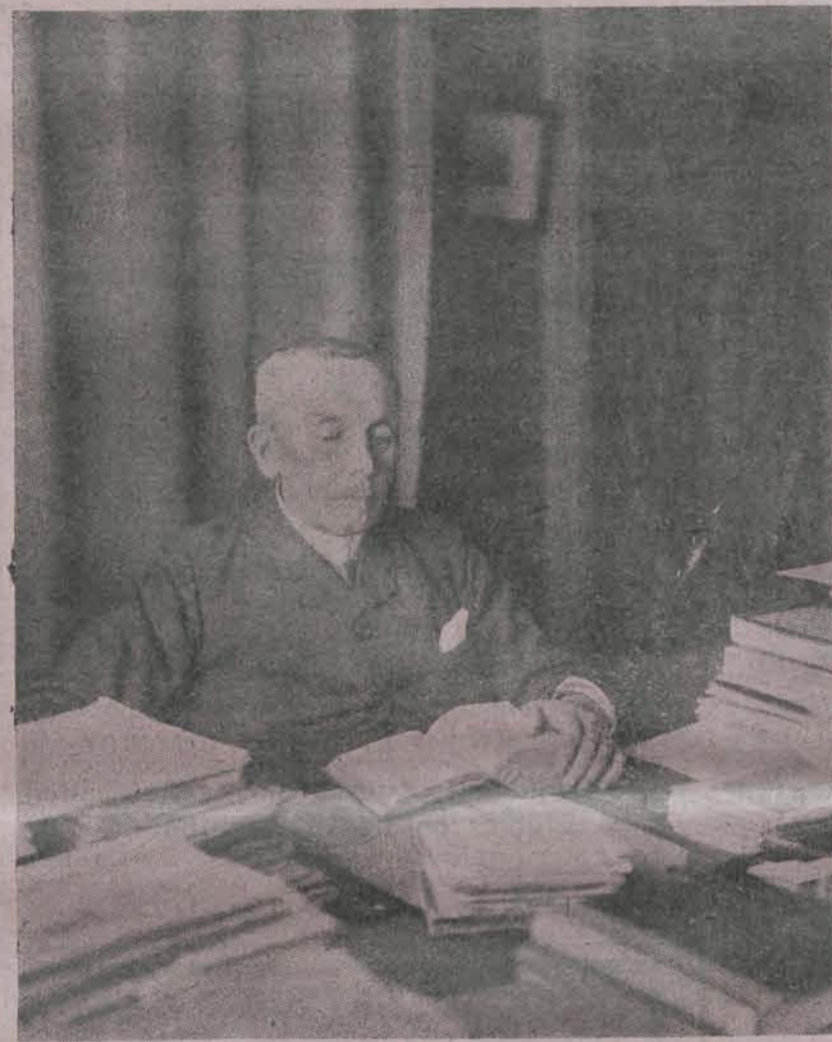
PRIMA OUDE GENEVER
 per Liter f 3.75

INSTITUUT
SCHOEVEERS
 STADHOUDERSPLEIN 3
 DEN HAAG :: Telef. 52594

NIC. WITSENSTRAAT 3
 AMSTERDAM - Telef. 36731

G. P. ROUFFAER †.

Rouffaer is dood.
 We verwachtten het reeds lang, en wie hem nu in hartelijke genegenheid herdenken, voelen het bijna als een verlossing, een eind te weten aan het lijden, dat zijn lichaam zoo lange jaren kwelde.

Toch heeft hij zelf misschien nooit dit einde nader gewenscht, in weerwil van alle lijden, omdat hij, die lichamelijke ellende ten spijt, het leven toch even hartstochtelijk bleef liefhebben, al wist hij den dood gelaten onder de oogen te zien.

Nu ligt dat arme, gefolterde lichaam daar, verlaten, de sterke levenswil heeft het niet langer kunnen houden en we staan er peinzend bij. Peinzend over het groote mysterie van dood en leven. Over het mysterie van het leven vooral, misschien.

Wij moeten denken aan het leven van dien man, die voor hen, die het voorrecht hadden nader vertrouwd met hem te worden, toch zoo veel had dat genegenheid en eerbied afdwang, over mogelijke

PRIVE- EN CLUBLESSEN:
 FRANSCH - DUITSCH - ENGELSCH
 SPAANSCH - ITALIAANSCH

STENOGRAFIE :: BOEKHOUDEN

TYPEN - ESPERANTO
 PROSPECTUS GRATIS :: PROSPECTUS GRATIS

verwondering heen. Want verwondering kon hij wekken, de wonderlijke zoeker, die heel zijn leven de wereld intensief genoot, als een tuin, waar heerlijke, vreemde ontdekkingen te doen zijn, een wereld vol schoone bloemen, belangwekkende planten en vogels en waar kleurige vlinders fladderden. Bonte vlinders, die als in een sprookje, het lokken om te volgen, wien is ingeboren de zucht de nooit eindende drang, de nooit bevredigde illuzie van te komen tot der dingen grond.

Wie echter mocht meenen, dat deze met onuitroeibaar enthousiasme vervulde een vage dreamer was, zou schromelijk dwalen, want de eeuwige geestdriftige was niet minder intensief een positieve wetter en begriper een analytische geest en een soms militant bewaker van de eischen en de rechten der wetenschap.

In heilige verontwaardiging kon hij toornen tegen wat hem lautheid of onverschilligheid toescheen, of vermindering van der wetenschap rechten.

Doch hoe kon hij zich ook verheugen, kinderlijk blij om anderer werk, als hij diezelfde wetenschap verrijkt zag, als hij een steen zag aangedragen tot het gebouw der kennis van Indië linde vooral. Want onder de vele dingen, waarheen de liefde van zijn rijkte wezen uitging, was het vooral wel aan den moeizamen bouw van de kennis van Indië, zijn geschiedenis, zijn geografie, zijn taal, zijn volkenkunde, dat hij zijn hart had verpand.

Bij het terugzien op dit leven, nu terwijl het pas is geëindigd, is men geneigd zichzelf af te vragen of men hem het anders zou hebben toegevoerd, in de gewoon-menschelijke veronderstelling dat hij, als zoo eindig velen, het eigenlijke, begeerenswaardige, de vervulling van zijn wenschen, alleen maar van verre, alsteld een onbereikbaar beloofd land had gezien.

Niets zou minder juist zijn, want had mijn intuïtie het me niet gezegd, ik zou het weten uit zijn eigen mond, deze mensch heeft geleefd en is ongetwijfeld ook uit het bewuste leven gescheiden in de dankbare verzekering, dat het leven voor hem goed en schoon en heerlijk is geweest.

Menigeen zal hem, ware het alleen om die zekerheid, een zonderling, een „rare” noemen en ik zeg — met de woorden van een ander die ik in dit leven hoog heb gesteld — het hen een rare, maar dan bedoeld in den zin van een zeldzame.

Een zeldzame, omdat zij zeldzaam zijn, helaas die in dit leven den moed en de zuiverheid en de waarlijk heiligen eenvoud bezitten om buiten uiterlijke omstandigheden, ziek en eenzaam, zichzelf te vinden en te blijven vinden die hoogtevoldaanheid en dat geluk, waarmede de reinen van geest kunnen worden begenadigd.

J. W. TEILLERS.

De Javasche Bank.
 1828 — 24 Januari — 1928.

Bij publicatie van 11 December 1827 (Ind. Stbl. No. 111) werd de particuliere instelling „De Javasche Bank” in het leven geroepen.

Bij Gouvernements besluit van 24 Januari 1828 No. 1 werd zij gemachtigd haar bedrijf te beginnen. De instelling herdenkt dus nu, dat zij gedurende een eeuw haar, voor Indië in zoo menig opzicht beteekenisvollen en heilzamen, arbeid heeft verricht. Indië en Nederland laten dezen datum niet onopgemerkt voorbij gaan.

Bij notarieele acte van 22 Maart 1881 No. 29 is de bank tot naamlooze vennootschap gemaakt, met behoud van het uitsluitend octrooi. Herhaaldelijk verlengd, geschiedde dit weer bij publicatie van 11 Februari 1891 (Ind. Stbl. No. 49) voor 15 jaren, en daarna opnieuw in 1906 voor een zelfde tijdvak (Ind. Stbl. No. 107).

De Javasche bank, gerechtigd om als circulatiebank werkzaam te zijn, kon sedert 1891 haar operatiegebied zeer aanmerkelijk uitbreiden door de vergunning tot het verhandelen van buiten-Nederlands betaalfare wissels, in verband waarmede haar vestiging van een bijkantoor in Nederland werd toegestaan, alsmede door de bevoegdheid tot rentegevende aanwending van een deel harer operationele middelen aldaar en tot belegging van haar schappelijk kapitaal in effecten en ten deele in hypotheeken.

De bevoegdheden der Javasche Bank zijn door de Javasche Bankwet van 1922 t lactst geregeld weer voor een periode van 15 jaren.

Ziedaar eenige mijlpalen in haar geschiedenis. President waren: Mr. C. de Haan 1828—1838; G. J. Smulders 1838—1851; E. Francis 1851—1863; C. F. W. Wiggers van Kerchem 1863—1868; J. C. Diepenheim 1868—1870; Mr. F. Alting 1870—1873; Mr. N. P. van den Berg 1873—1889; van Augustus—December 1889 was Mr. A. A. Buytendijk.

Het meest gesorteerd Magazijn van Lingerieën, Modeartikelen, Tricotage enz.
in „DUINOORD” is Magazijn „DE ZONEGRENS”
FREDERIK HENDRIKLAAN 99 :: DEN HAAG
 Uitsluitend 1ste kwaliteit, scherp concurrerende prijzen
FILIALEN: Thomsonplein 26c, Den Haag - Pansierstraat 48, Scheveningen

ARNHEM
WILH. LAIMBOCK
 ROGGESTR. 20
 HOEK
 VELPERPLEIN
ARNHEM

Handschoenen
 van ouds onze specialiteit voor Dames en Heeren
 Zie de etalages

kes waarn.: S. B. Zevenijn 1889—1893; D. Groeneveld 1893—1899; H. P. J. van den Berg ben. in 1899, doch vóór zijn optreden overleden; J. Reysenbach 1899—1906; Mr. G. Vissering 1906—1912; E. A. Zeilinga 1912—1924; Mr. L. J. A. Trip 1924 tot heden.

In 1828 was L. P. J. burggraaf du Bus de Gisignies Commissaris-generaal. Naar Indië gezonden als financieele specialiteit, die de koloniale geldmiddelen op dreef zou helpen, had hij daar den Java-oorlog in vollen gang gevonden, miljoenen eischend.

De Javasche Bank trad zoo niet in een rustigen tijd in het leven. Zij heeft in het verdere verloop van de 19de eeuw Indië nooit volle rust gekend, maar zij heeft het rustige element gevormd te midden der stormen.

Na 1830 overheerschte van den Bosch's cultuurstelsel alles. De koloniale stapelproducten werden aan de Indische markt onttrokken en naar Nederland overgebracht. De wisselkoers werd voor Java zeer nadeelig, specie was er alleen tegen hoog agio te verkrijgen. Eerst de muntregeling van 1 Mei 1854 en in lateren tijd het herleven der particuliere cultuurs deden de Bank weer specie toevloeien.

Dank zij de ordonnantie van 18 Maart 1875 bleef de emissie niet aan een vast maximum gebonden, doch werd bepaald, dat het gezamenlijk bedrag der omloopende bankbiljetten, bankassignaties en rekening-courant-saldo's steeds voor minstens 2/3 door munt of muntmateriaal gedekt moest zijn. Het is aan deze uitzetting van haar werkvermogen te danken geweest, dat de Javasche Bank de suiker-crisis van 1884 heeft kunnen bezweren. In deze periode is vooral Mr. N. P. van den Berg een leider en hervormer van betekenis geweest.

De Atjeh-oorlog beïnvloedde in sterke mate de moeilijkheden der koloniale financiering. De Javasche Bank heeft ook deze, en andere politieke en economische tegenspoeden, rustig doorleefd en helpen doorleefd.

Met Mr. G. Vissering kwam in 1906 de man aan het hoofd, die de financieele politiek voor de toekomst zou richten. Hij werd hiertoe in staat gesteld doordien de Gouverneur-Generaal J. B. van Heutsz en de Minister van koloniën Mr. D. Fock zijne inzichten deelden en ook meehielpen om het verouderde octrooi te verbeteren. Mr. Vissering maakte, volgens de regelen van de Gold-exchange-politiek, gebruik van de bevoegdheid om, met een ongeestouter zet, in het groot buitenlandse wissels te kopen, zoodat deze post in 1908 met 23 miljoen verkerd op de balans voorkwam. Aan het beleid van dien tijd is 2/3 voor een zeer groot deel te danken, dat Indië later, in de crisisjaren, geen slachtoffer van die verheffende inflatie geworden is, en dat cultuurs, handel en nijverheid zich spoedig van de depressie hebben weten te bevrijden.

In de veelomvattende werkzaamheden der bank zijn o.m. begrepen: het uitgeven van bankbiljetten (een geenszins eenvoudige taak); het overmaken van gelden; het koopen en verkoopen van chèques, wissels, enz. buiten N.-I. betaalbaar; het in beleening nemen, of verleenen van credieten of voorschotten in rekening-courant, tegen onderpand; de uitzetting van te Amsterdam niet dadelijk benoemde gelden; de handel in edele metalen, uitheemsch munt- en bankpapier; het ontvangen en uitbetalen van gelden in rekening-courant; het incasseren van gelden; het in bewaring nemen van effecten, acten, enz.; het verhuuren van brandkasten. Bovendien staat de bank in verplichte financiële verhoudingen tot het gouvernement.

Het maatschappelijk kapitaal bleef, volgens het oude octrooi tot 1922 6 miljoen gulden. Volgens den N.-I. Javasche bankwet moest dit op 9 miljoen worden gebracht, hetgeen in 1925 was bereikt. Door de bankwet is de uitkeering over het geplaatste kapitaal op 6 % gebracht. Het land krijgt een ruim deel van de overwinst.

De economische samenleving in Indië zou 't zonder de circulatiebank niet meer kunnen stellen. De Javasche Bank neemt door haar bedrijvigheid als centrum van het munt- en bankwezen in Indië een beheerschende plaats in in 't verkeer van handel, cultuurs, industrie, scheepvaart en mijnbouw. Hiermede is tevens gezegd, dat Indië zich gelukkig heeft te prijzen in het bezit van deze inrichting, die in het Verre Oosten als circulatiebank haar gelijke niet heeft. Zij is, na een eeuw, jonger dan de bank van de Nederlanden, en zoodoende voor de komende tijden van niet minder belang dan zij geweest is in de moeilijke jaren, die zij met Indië heeft doorgemaakt, en welke zij voor Indië minder moeilijk gemaakt heeft, dan

zulks zonder haar beleid en steun het geval zou zijn geweest.

Zij biedt goedkoop credit aan aan commercieel Indië, zij waakt over de gaafheid van den Indischen gulden. Zij is in menig opzicht de trouwe verzorgster en trouwe behoedster van Indië's economisch welzijn.

Wij hebben hier geen cijfers vermeld, omdat wij die bij deze korte mededeeling niet op hun plaats achten. Tot de waardevolle zaken, die de Javasche Bank bezorgt, behooren echter ook nog haar jaarverslagen, die een schat van hoogstbelangrijke gegevens bevatten; wie cijfers mocht verlangen kan, door inzage dier verslagen, zijn hart ophalen.

Om toch een blik in de breedte over het bedrijf te geven, laten wij hier een opsomming volgen van de kantoren, waarmede de Javasche Bank haar tweede eeuw ingaat. Hoofdkantoor te Batavia. Bijbank te Amsterdam. Agentschappen te Semarang, Soerabaja, Cheribon, Soerakarta, Jogjakarta, Bandoeng, Malang, Kediri, Padang, Medan, Koeta Radja, Palembang, Pematang Siantar, Tandjoengpoera, Tandjoengbaei, Bengkalis, Bandjermasin, Pontianak, Makasser, Manado.

G. N.

Het Nederlandsch-Indische Van Heutsz-Monument.

Zaterdag den 7den j.l. te half drie n.m. is in het Gemeente-Museum, Korte Vijverberg No. 7, te Den Haag de tentoonstelling geopend van een ontwerpmaquette voor een te Weltevreden op te richten gedenkteeken voor onzen grooten landvoogd, wijlen J. B. van Heutsz.

Nadat de Burgemeester van Den Haag, mr. J. A. N. Patijn, den Minister van Koloniën, Z.Exc. den heer Dr. J. C. Koningsberger, met een kort woord had ingeleid, verklaarde laatstgenoemde natuurlijk gaarne aan het tot hem gericht verzoek gevolg te geven, om bij de opening der tentoonstelling van het schoone model een enkel woord te spreken.

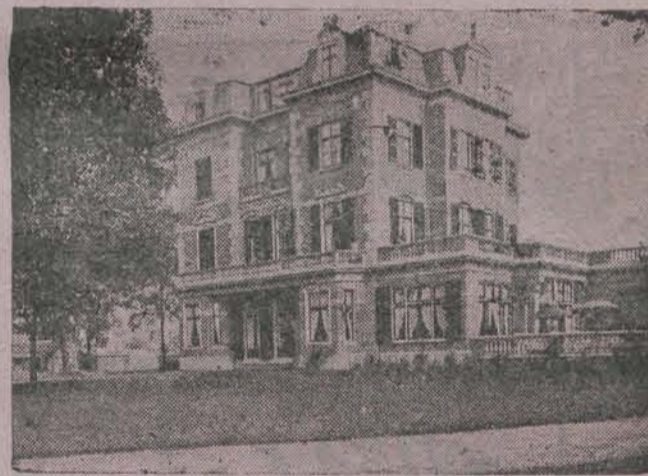
Rondom zag spr. vele gezichten van menschen, die aanwezig waren om den schitterenden voorjaarsdag van het vorige jaar, toen het stoffelijk omhulsel van generaal Van Heutsz werd neergelegd in het monumentale graf, dat zijn laatste en waardige rustplaats zou zijn. Dit zou echter niet de laatste eer zijn, aan den doode bewezen; men wist dat nog monumenten zouden verrijzen in het hart van Amsterdam en in Indië, om den volke duidelijk te maken welk een groot figuur in het laatst van de vorige en het begin van deze eeuw in hun midden heeft geleefd. Een klein monument zal geplaatst worden in de noordelijke streek van Atjeh, waar hij den vrede heeft gebracht, een grooter monument in de hoofdstad van Indië, waar het leven van Insulinde zich concentreert en duizenden het dagelijks zullen aanschouwen.

Spr. wenschte zich ertoe te bepalen hulde te brengen aan de ontwerpers voor de geniale gedachte, die bij het ontwerpen heeft voorgezet. Bij de onthulling zal het aan hem, die daarbij het woord voert, zijn om te spreken van de verdiensten van het monument.

Wij leven snel. Vroeger was er een eeuw nodig om iemand tot een historische figuur te maken; thans geschiedt in tientallen van jaren wat vroeger in evenveel eeuwen geschiedde. Reeds nu begint dan ook de figuur van Van Heutsz zich af te teekenen in het licht waarin het nageslacht hem zal zien.

Velen van ons hebben den tijd meegemaakt toen hij de groote strateg was, die aan Atjeh den vrede bracht; even zoovelen hebben hem meegemaakt als gouverneur-generaal, de machtige man, die Indië met krachtige hand heeft bestuurd, maar wanneer wij nu op hem terugzien, dan is hij voor ons niet meer in de eerste plaats de veldheer en ook niet de vertegenwoordiger van de Kroon; dan is hij de eerste burger van Indië, die vijf jaren lang deze aanzienlijke plaats heeft ingenomen, de eerste burger, die meer eenheid tot stand heeft gebracht onder de deelen van Indië en aan die eenheid rust en vrede heeft gegeven en de voorwaarden voor die grotere ontwikkeling, die tot voorspoed heeft geleid. Niet meer de krijgsman, niet meer de gouverneur-generaal, maar de man die in Indië de eenheid tot stand bracht, dat is voor ons Van Heutsz. En zoo gezien ligt het op den weg van iedereen, ook

MAISON ALICE
 PLEIN 11 - DEN HAAG - TEL. 11025
 SPECIAAL INGERICHT
 VOOR DAMES
 ONDULEEREN. PERMANENT WAVING. WATERGOLF, ENZ.
 Haarverven onder garantie
 Service door eerste krachten
 Prijzen uiterst billijk
 Aanbev. adres voor de Dames van „Oost en West”

„HUIZE MARIA EMALIA DORREPAAL”
 gelegen even buiten Voorburg in landelijke omgeving, met grooten tuin en waterpartij. Uiterst geschikt voor repatriërenden, die, op advies van een geneesheer, eenigen tijd rust behoeven.
BILLIJKE PRIJZEN. VRAAGT PROSPECTUS.

CHAPEAUX - ROBES
 Met deze heb ik de eer U te berichten, dat mijn Zaak verplaatst is van CHARL. DE BOURBONSTRAAT 27, naar
JULIANA v. STOLBERGLAAN 17
 MAISON DE RUIT-v. d. WAAG

„t VEENTJE” VERHUIZINGEN EN TRANSPORTEN
 onder volle garantie, door geheel Nederland, met éérste klasse Tapissière-Autos.
 Aanbevolen adres voor „Oost en West”.
HELMERSTR. 10, DEN HAAG, TEL. 36736

HOTEL - RUBRIEK

's-GRAVENHAGE

Hotel Pension „Insulinde“,
Bankapl. 2, Den Haag, Tel.
54148. Centr. verw. Warm-
& koud water op de logeerk

Hotel Rest. „DUINOORD“
Sweelinckplein
Spec. bezocht d. Ind. Fam.
5020 OOSTERWIJK & V. D. LEUR

Hotel „Promenade“, Oude
Schev. weg 21, Tel. 50454
Prachtige ligging.
Matige prijzen. 5035

PENSION DAMES STRIKWERDA

JOHAN VAN OLDENBARNEVELDLAAN 16, hoek
Frankenslag, bij Scheveningscheweg en -Boschjes.
Tramlijnen 1, 8, 14. Tel. 50949.

MAISON BLOM

2e Schuytstr. 77-79 - DEN HAAG - Tel. 33703

HET ADRES VOOR
DINERS AAN HUIS BEZORGD

Den Leden wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering ten spoedigste hiervan mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Koedoes, res. Semarang, Java.

WASCHCOMPRESSOR

Het Waschapparaat „LIESE“

werkt met zuig- en perslucht en is gemakkelijk te hanteeren; iedere wasch in 5 min. schoon, zonder borstel of waschbord; vervangt de machine; het voordeeligste voor de Tropen; geen slijtage en geen reparatie. Wordt geleverd door

Deutsch-Holländischer Export 5477

Inh. A. FRIELING
— DEN HAAG —

Schalkburgerstraat 381

Neem 'n GAZELLE

Wij leveren ook op termijnbetaling

Wij belasten ons met de verzending naar Indië

Je voelt niet dat je rijdt

PRIJZEN VANAF F 72.-

GAZELLE-RIJWIELMAGAZIJN M. A. KUIPER
voorheen VROLIJK

ZOUTMANSTR. 10a DEN HAAG TEL. 34725
AANBEVOLEN ADRES VAN „OOST EN WEST“

WEIMARSTRAAT 119 (tuss. Regentessepl. en Beeklaan)

MANUFACTUREN, LINGERIEEN, KOUSEN,
SOKKEN, ENZ. - BABY-ARTIKELEN

HET VERTROUWDE ADRES VOOR REPATRIEERENDEN

Aanbevelend, L. A. KWANTEN

van iederen Inlander, om in Van Heutz te zien een man aan wien Indië veel verschuldigd is. In de toekomst zal hij een nationale held zijn, ook voor Indië.

Hij behoorde niet tot het volk van Indië, maar spr. denkt aan de volken van Zuid-Amerika, die nog altijd Simon Bolivar vereeren als een nationalen held, al behoorde hij niet tot al die volken. En ten slotte: is ook Willem de Zwijger niet uit den vreemde tot ons gekomen? En toch werd hij reeds bij zijn leven beschouwd als den nationalen held, den vader des vaderlands.

Wanneer eenmaal dit monument in Batavia staat, zal ieder, ook de eenvoudigste Inlander, het moeten zien in dat licht.

Wij hebben op het laatste deel van 's Ministers rede, daarom zeer bijzonderlijk den nadruk gelegd, omdat de spreker daarin zoo juist en kernachtig heeft geteekend, de waarde van Van Heutz voor Indië, in de eerste plaats, en ook voor Nederland.

Zij verdienen duizend- en meer-voudig, steeds weder herhaald te worden, in alle deelen van ons Rijk een weerklink te vinden bij jong en oud.

Als straks het vijftien meter hooge monument, dragend den van Heutz-figuur, daar staan zal, op het drukke kruispunt in Batavia, dan moge de voorbijganger steeds met diepen eerbied en erkentelijkheid opzien, tegen deze massale, stoere scheping, omdat zij vertolkt de grootheid van geest en hand van dezen Uitverkorene, wiens rotsvaste wil tot blijvend heil van Indië en zijne Volkeren, orde en recht deed heerschen, waar chaos was en onrecht.

Onder de vele aanwezigen werden opgemerkt, behalve de reeds genoemden, de schoonzoon en zuster van den heer v. Heutz, de oud-G.G.'s Idenburg en Fock, de oud-min. van koloniën, de heer S. de Graaff, Dr. H. P. Berlage, de heer J. W. Teilers, vertegenwoordiger van het Indische v. Heutz-comité, de H.H. R. Zuiderhoff, voorzitter en Jhr. Dr. C. G. S. Sandberg, hoofdbestuurder van „Oost en West“, Prof. Dr. Moresco, de heer Westenenk, bestuursleden van het Ned.-Indonesisch Verbond e.a., en last not least de ontwerpers van het monument, de H.H. W. M. Dudok, architect en H. A. van den Ende, beeldhouwer.

Van Week tot Week.

zinsdag 3 tot maandag 9 januari.

Dr. G. P. Rouffaer †. Te 's-Gravenhage is, na langdurige ziekte, op den leeftijd van 67 jaar, overleden de heer G. P. Rouffaer, doctor honoris causa van de Leidsche Universiteit, met wiens verscheiden de Indologische wetenschap in bijna al hare vertakkingen, een zeer groot verlies heeft geleden. Kon in dit Nr., door vriendenhand, slechts een kort doch gevoelig woord aan zijne nagedachtenis worden gewijd, op ons rust de plicht er voor te zorgen dat op de veelzijdige talenten en onschatbare verdiensten van Dr. Rouffaer met betrekking tot Indonesië, in het Kol. Weekbl. nader de aandacht zal worden gevestigd.

Een vulkanische uitbarsting. Batavia, 4 Jan. (Aneta).¹⁾ In het midden der groep Krakatau-eilandjes is een uitbarsting geconstateerd, nadat te voren een rookpluim was waargenomen. — 5 Jan. De leider van de expeditie naar den Krakatau, dr. Ch. E. van Stehn, is alhier teruggekeerd en verklaarde dat het verschynsel van den Krakatau de werking is van den ouden, in 1883, uitgebarsten vulkaan,²⁾ die thans onder de oppervlakte van de zee zit en om de halve en dan weer eens om de heele minuut uitbarst, waarbij lavabommen, asch en water uitgeworpen wordt, wat gepaard gaat met een stoomzuil van 80 tot 200 meter hoogte. Het laatste etmaal is de werking toegenomen. Binnenkort wordt een langduriger nieuwe expeditie uitgezonden.

Burgemeester Coops. Bandoeng, 3 Jan. (Aneta). De burgemeester van deze gemeente, de heer B. Coops, gaat 4 Juli a.s. met pensioen.

Wegens opruiing veroordeeld. Soekaboemi, 5 Jan.

¹⁾ De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan de „N. Rotf. Ct.“.

²⁾ welke tot een ramp voor de omgeving leidde, waarbij duizenden menschenlevens verloren gingen en honderden kampongs verwoest werden.

(Aneta). De voorzitter van de P.S.I. in West-Java, Joesoef Saman, is wegens een spreekdelict, waarin hij in bedekte termen aangedrongen had op omverwerping van het gezag tot twee jaar en zes maanden gevangenisstraf veroordeeld.

J. Hallerman †. De N.R.Ct. verneemt dat op 65-jarigen leeftijd te Röhndorf is overleden de heer J. Hallerman, een bekende figuur uit het oudere Deli, oud-planter en o.a. oprichter van de Sumatra Post.

B. J. A. Saeyns. Semarang, 5 Jan. (Aneta). De secretaris van de haven, alhier, de heer B. J. A. Saeyns, is aan buikvliesontsteking overleden.

Ir. van Heek en Prof. Haarman. Batavia, 5 Jan. (Aneta). Op zijn verzoek is met 31 Maart eervol ontslag verleend aan het hoofd van den dienst van den Mijnbouw, ir. J. G. B. van Heek, en met 29 Febr. aan het hoofd van den Alg. Bouwdienst der Staatsspoor- en Tramwegen, tevens hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool, dr. ir. J. H. A. Haarman, beide met dankbetuiging.

Mr. A. M. Joekes naar Indië. Volgens de Tel. zal het Kamerlid mr. A. M. Joekes 29 Maart van Rotterdam naar Ned.-Indië vertrekken tot het doen van een studiereis. Hij zou begin October in Nederland terug zijn.

Voordracht mr. dr. van Gijbland Oosterhoff. Op den 28en dezer zal mr. dr. H. H. A. van Gijbland Oosterhoff eene voordracht houden over „Onze staatkundige verhouding tegenover Nederlandsch-Indië“.

Proefuitzendingen van Ned.-Indië op de korte golf. Na de geslaagde telefonieproeven met den kortegolfteloniëzender van de Rijkstelegraaf te Kootwijk, zullen thans ook van Indië uit, met den zender ANE proeven worden genomen.

Uitzending door genoemd Station zal plaats hebben op 9, 13, 16, 20, 23, 27 en 30 Januari van 12.40 tot 14.40 G.M.T. met een golflengte van 15.93 M. en op 10, 12, 17, 19, 24, 26 en 31 Januari van 16.40 tot 18.40 G.M.T. met een golflengte van 31.86 M.

Het zal ongetwijfeld door den Indischen radiodienst op prijs worden gesteld, indien de Nederlandsche amateurs, die Indië ontvangen, van hun bevindingen mededeeling zouden doen aan het hoofd van genoemden dienst te Bandoeng.

Voordracht over de Tropische Natuur. In tegenwoordigheid van H.M. de Koningin Moeder heeft dr. J. H. Coert den 6en dezer te 's-Gravenhage eene voordracht met lichtbeelden gehouden, door hem genoemd „Grepn uit de Tropische Natuur“. (Een uitvoerig overzicht bevat het Vaderland van 7 Jan. Avondbl. A.)

Javaansche muziek voorheen en thans. Den 6en dezer heeft de hr. J. Kunst in eene vergadering van de Maatschappij van Letterkunde te Leiden eene voordracht gehouden over: Javaansche muziek voorheen en thans. (Kort overzicht in de N.R.Ct. van 7 Jan., Ochtendbl., en zie ook de rubriek Kunst enz. in dit Nr. van het Kol. Weekbl.)

Filmvertooning Warta Sari. Den 18en dezer wordt des avonds in „De Twee Steden“ vertoond „Warta Sari“, een filmreis door het zendingengebied van Oost-Java. Deze film werd reeds eerder met veel meer succes in Amsterdam vertoond (zie K. W. van 10 Nov. 1927). In een comité hetwelk doel en vertooning dezer film aanbeveelt, heeft o.a. de voorzitter onzer vereniging, de heer R. Zuyderhoff, zitting.

De eerste „Koloniaal Radio-prijsvraag“. De directie van den A.N.R.O. te Hilversum, wier belangstelling voor de koloniën zeer te waardeeren valt, heeft onlangs een „Koloniaal Radio-prijsvraag“ uitgeschreven. Gevraagd werd een korte verhandeling te schrijven over het onderwerp: „Welke episode uit onze Koloniaal Geschiedenis acht ge uit een cultureel oogpunt van het grootste belang?“

Uit de ingeleverde bijdragen is de inzending voor bekroning in aanmerking gebracht die tot motto droeg: „Daer can in Indiën wal groots verricht worden“.

Na opening van de vergezellende enveloppe bleek, dat de prijs was toegekend aan den heer J. Oosterhoff, jur. cand. te Den Haag.

De tekst dezer bekroonde inzending (hande...

HOTEL „DE TWEE STEDEN” RESTAURANT „DE TWEE STEDEN”

Buitenhof Telefoon Nos. 15950 - 15951 - 10062 's-Gravenhage

FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET CENTRUM DER STAD
SPECIALE TARIEVEN VOOR LANGDURIG VERBLIJF
KAMERS MET STROOMEND WATER EN PRIVE BAD

THE DANSANT - DINER CONCERT
ROEMEENSCH ORKEST
UITSTEKENDE KEUKEN
GERENOMMEERDE WIJNKELDER

lend over het tijdperk 1848—1904) is afgedrukt in het Koloniaal Bijblad van de Haagsche Courant van Za. 7 dezer.

Bestuursconferenties. Batavia, 7 Jan. (Aneta). De Regeering besloot ook dit jaar bestuursconferenties te houden in verband met de algemeene politieke situatie en ter bespreking van de bestuurs hervorming op Java.

Gedenkteeken Gouv.-Generaal Van Heutsz. Den 7en is in het Gemeentemuseum te 's-Gravenhage geopend de tentoonstelling van het ontwerp-gedenkteeken, dat als eene duurzame herinnering aan gouverneur-generaal J. B. van Heutsz te Batavia zal worden opgericht.

De tentoonstelling zal voor het publiek geopend zijn van 8 tot 22 Januari op de gewone Museum-uren.

J. de Crane †. In den ouderdom van 86 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer J. de Crane, oud-assistent-resident van Japara.

Resident Edie. Batavia, 9 Jan. (Aneta). Op zijn verzoek is met 4 Mei eervol ontslag verleend aan den resident van Banka, den heer J. E. Edie, onder dankbetuiging.

De communistische onlusten. Batavia, 9 Jan. (Aneta). De laatste zaak der communistische relletjes is behandeld. Samoedro, die tot opstand had aangezet, werd tot 20 jaar gevangenisstraf veroordeeld.

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Een Museum voor Indische Muziek.

Toen Pangeran Ario Soerjodiningrat, broeder van den Sultan van Djodja en Hoofd van de Djodjasche Muziek en Dansschool „Krido Bekso Wiromo” in der zomer van 1926 in Den Haag verbleef en zich de moeite heeft willen geven aan hier studeerende Indonesiërs en ook aan enkele Europeesche jongemeisjes, die er bijzonder begeerig naar waren, de geheimen der Javaansche danskunst te onderwijzen, moest deze begaafde Meester zich, wat de muziek daarbij betrof, met de door hemzelf genueuriëde melodieën behelpen. Later heeft hij ook aan een gemengd gezelschap van muzikaal aangelegde Indonesische en Europeesche jongelieden het bespelen der *Salendro-gamelan* geleerd, op de door „Boeatan”, met vriendelijke hulp van den vorst van Mangkoenagan, aangeschafte instrumenten, welke toen op een verhoogd middenstuk in de Gothische zaal te 's-Gravenhage, bij de Batik-Tentoonstelling aldaar opgesteld waren. Dit toen gevormde orkest, bestaande uit leden van het ongeveer te zelfder tijd opgerichte „Nederlandsch-Indonesisch Verbond van Jongeren-Organisaties” (N.I.V.J.O.) heeft daarna de Javaansche dansuitvoeringen kunnen begeleiden, welke onder de deskundige leiding van bovengenoemden Pangeran een paar keer met veel succes in het openbaar zijn opgevoerd. Ook later, na geregeld wekelijks in Boeatan's toonzaal aan het oefenen te blijven, onder leiding van Raden Ajoë Jodjana, zijn verschillende zeer gewaardeerde uitvoeringen in binnen- en buitenland kunnen worden gegeven en zeker ligt 't in de bedoeling dit voort te zetten.

Wij herinneren ons, hoe de Pangeran, wel inziende, hoe moeilijk het is in Europa een volledig, blijvend gamelan-orkest te vormen, de opmerking maakte, dat de Javaansche dansers zich z.i. hier 't best met goede, fonografische opnamen van Vorstlandsche gamelan-muziek zouden kunnen behelpen, hetgeen hem in elk geval veel beter leek dan een altijd zeer gebrekkige nabootsing der Javaansche melodieën op de piano. Het had hem echter bijzonder aangenaam aangedaan, dat er hier in Den Haag toen zooveel animo bestond tot het leeren bespelen der gamelan-instrumenten. Bij zijn opleidingsschool te Djodja was de ondervinding opgedaan, dat daar ter plaatse meer liefhebberij was tot het aanleeren van dansen, dan van muziek.

Van bevoegde zijde vernamen wij, hoe toen bij den Raad van Beheer van Boeatan het denkbeeld opkwam, hoe goed 't, in velerlei opzicht, zou zijn, als ook hier in Nederland een Javaansche Muziek- en Dans-school, in den geest van *Krido Bekso Wiromo*, onder deskundige leiding, kon worden gesticht.

Dit alles kwam ons in herinnering, toen wij dezer dagen in „Het Vaderland”, waarin er de aan-

dacht op gevestigd wordt, het pleidooi lezen dat Prof. J. Huizinga, in het Januari-nummer van „De Gids” houdt, voor het fonografisch vastleggen en bewaren van den klank der Indische muziek, onder den titel: „Klank, die wegsterft”, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Wie waren de eersten — aldus de Leidsche hoogleeraar — die voor de beteekenis der Javaansche muziek eenig besef toonden? Gij raadt het alweer, Nederlander, natuurlijk *Raffles* en *Crawford*. Na hen, blijft Holland even doof, als te voren. Totdat in 1885... nogmaals een Engelschman, de natuurkundige *Ellis*, er een tonometrische studie aan wijdt. Vijf jaar later verschijnt de gamelan te Jogjakarta van den medicus *dr. J. Groneman*, die nauwkeurig waarnam en beschreef, maar niet in staat kon zijn, het onderwerp muziek-theoretisch of historisch te doorgronden. Hij had zijn aantekeningen ter bestudeering gegeven aan *J. P. N. Land*, den Leidschen hoogleeraar in de wijsbegeerte, wiens inleiding: „Over onze kennis der Javaansche muziek”, nog altijd van waarde is. Andere belangrijke studien volgen, de voornaamste van Duitsche hand. Eerst na 1918 neemt de beoefening der Indonesische muziekwetenschap geleidelijk toe, door Javanen en Nederlanders. Hoe fragmentair blijven hun resultaten naast het werk op de overige cultuurgebieden, dat verrijst onder de handen van Brandes, Adriani, Kruyt, Van Eerde, Van Erp, Krom, Van Vollenhoven.

„Tjandi Sari kan nog vele eeuwen trotseeren, maar de klank der Indische muziek sterft weg, nog sneller dan de weefkunst onttaardt of verloren gaat, zeden en gebruiken verdwijnen. De radio doet het fatale werk van cultuurnivellering alom, met sterker kracht dan van moker en dynamiet. Er is haast bij het werk. Alleen een goed uitgeruste wetenschap, in de handen van beheerschte geestdrift en toemeloze toewijding, kan het verichten.”¹⁾

„Na dan een overzicht gegeven te hebben van wat er toch, dank zij de toewijding van enkelen als de heer en mevrouw *J. Kunst-van Wely* en de heer en mevrouw *Brandts Buys*, op dit gebied gedaan is, vervolgt prof. *Huizinga* zijn betoog:

„Waarom vlieten Nederlandsche miljoenen zoo traag af naar de velden van wetenschap en kunst? Toch niet enkel omdat ons het geestelijk irrigatiesysteem ontbreekt, waarover Engeland beschikt door zijn stelsel van erkenning van openbare verdienste en door de zelfstandigheid zijner universiteiten. Er moet toch wel degelijk een fundamenteel gebrek aan nationaal enthousiasme in het spel zijn.”

„Periculum in mora dreigt ook in ander opzicht. Op dit oogenblik is de man aanwezig, die beter dan iemand anders, — men doet hiermee aan *Brandts Buys* verdiensten niet te kort — bevoegd en in staat is, om het werk te doen, die niets liever wil, dan er zijn gansche werkkraft en geestdrift aan te wijden. Hoe lang zal hij nog beschikbaar zijn? Reeds is de aandacht van een der grootste Amerikaansche universiteiten op hem, die door de eerste Duitsche musicologen voor elken leerstoel in dat vak geschikt wordt geacht, gevestigd.”

Het artikel besluit met de opmerking: „Wanneer de Nederlandsch-Indische regeering krachtig voorgaat met de materiele uitrusting van een welontworpen plan van onderzoek en vastlegging der resultaten, dan kan ik mij niet voorstellen, dat de opgetogen aangeboden bijdragen van particuliere zijde niet spoedig tot een indrukwekkend kapitaal zouden aangroeien.”

Het behoeft geen nader betoog, dat ook wij ons van harte aansluiten bij deze woorden, al deelen wij niet des professors opvatting, dat de Javaansche muziek noodzakelijk spoedig geheel weg moet sterven. Wij voelen meer voor het optimisme van Pangeran Ario Soerjodiningrat, die in zijn rede voor de leden van het „Indisch Genootschap” toen zoo blijmoedig de hoop uitsprak, dat, nu de Javanen zelve in den laatsten tijd meer en meer voor het behoud hunner nationale kunst gaan voelen, deze weldra met hernieuwde kracht zal opleven.

„The white man's burden” door Prof. *Huizinga* genoemd, omvat o.i. ook in deze, evenals dit opzichts de nog allerwege levende Indonesische Kunstnijverheid het geval behoort te zijn: daadwerkelijke waardeering en hartelijke belangstelling tot aanmoediging en behoud dier kunst, dus niet zoozeer het opleggen der Indische muziek in

¹⁾ De Indonesische kunstnijverheid lijdt helaas nog altijd onder hetzelfde euvel. — Red.

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ AMSTERDAM

Gestort Kapitaal . . . . . f 80,000,000.—
Statutaire Reserve . . . . . 40,000,000.—
Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE

Vestigingen in Nederlandsch-Indië, Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke en Telegrafische Credieten. — Reiscredietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Aan- en Verkoop van Effecten. — Administratie van Vermogens. — Open en Gesloten Bewaarneming.

SAFE-DEPOSIT — KOFFERKLUIS

Inrichting tot het plaatsen van brandkasten. Speciale gelegenheid tot het huren van afzonderlijke kluisen voor groote administraties.

TAAMS & KEYSER

BANKASTRAAT 10, Den Haag - Tel. 17164, 10387

KEYSER & Co.

P. C. HOOFSTRAAT 24
Amsterdam - Tel. 21729

Behandelen alle Effectenzaken, geven inlichtingen over Courante en Incourante Fondsen

REKENING-COURANT COUPONS

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

Belasten zich met alle Bankzaken
Safe-Inrichting

Haagsch Advies- en Informatiebureau

voor Verzekeringen op elk gebied
TH. SCHWENCKESTRAAT 35 (bij de Galerij)
Tel. No. 35797 Inlichtingen en raad kosteloos

AANBEVOLEN DOOR OOST EN WEST

JAN MESKER & Co.

PRINS HENDRIKSTRAAT 44-50
DEN HAAG

COMPLETE MEUBILEERING

IN MODERNE EN ANTIEKE STIJLEN

VRAAGT GRATIS ONZE UITGEBR. CATALOGUS
BILLIJKE PRIJZEN :: BILLIJKE PRIJZEN

Tari Bari

De Sigaret met geprepareerd riet-mondstuk

Verkrijgbaar bij alle goede Winkeliers

H.H. Secretarissen der afdelingen worden er nogmaals beleedelijk aan herinnerd, dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen, die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

HAARLEM

N.V. v. BASTEN's Woninginrichting

WAGENWEG 102 :: HAARLEM
t.o. de Hazepaterslaan, Tel. 11159

Complete installatiën worden tevoren volledig begroot en opgegeven.

Al onze Meubelen, Tapijten, Stoffen, enz., worden onder schriftelijke garantie verkocht. Levering geschiedt franco door het geheele land, met eigen auto's.

Alle artikelen in onze Showrooms zijn geprijsd, zoodat iedere Cliënt zelf de prijzen kan zien.

AANBEVOLEN VOOR OOST EN WEST

CHRISTELIJK LYCEUM TE HAARLEM

Gevestigd: EMMAKADE 43

Afdelingen GYMNASIUM,
H.B.S. met 5-jarigen cursus en
Economisch Litteraire H.B.S.

MODERN INGERICHTE SCHOOL
PROGRAMMA op aanvraag bij den Rector
Ir. W. VAN DORP

VERZEKERT UW RIJWIEL

bij de

's-Gravenhaagsche Rijwielverz.-Mij.

Conradkade 56 — Den Haag

Premie 3 pCt. der waarde
(Minimum f 3.—)

Aanbevolen voor Leden van „Oost en West“ en Repatriërenden - Tel. 34485

Piano's - Vleugels - Autopiano's - Harmoniums
ook gebouwd voor de Tropen.

VRAAGT OFFERTE

G. A. J. VAN KALMTHOUT
BISSCHOP HAMERSTR. 3. Tel. 1562. NIJMEGEN

J. C. HARING WATERREUS

KOLONIALE WAREN SPECIALITEIT IN
COMESTIBLES OUDE BORDEAUX- EN
FIJNE VLEESCHWAREN PORTWIJNEN

HOFLEVERANCIER

SYMONSZSTRAAT 15, h. Corn. Jolstraat
TELEFOON 50325 : SCHEVENINGEN
AANBEVOLEN ADRES VOOR „OOST EN WEST“

ENGELSCH HEERENKLEEDING „DRESS“

VALERIUSSTR. 72 :: DEN HAAG

Onze Confectie is elegant en duurzaam
Ook voor corpulente Heeren

DIRECT UIT VOORRAAD :: DIRECT UIT VOORRAAD

een museum, als wel: deskundige en doelmatige bevordering der beoefening ervan, welke vanzelf toenemende en blijvende liefde er voor aan zal kweken, zoowel bij de Westerlingen als bij de Oosterlingen, strekkend tot beider geestelijke evolutie.

Wij onderschrijven de ook door Prof. Huizinga aangehaalde oordeelvelling van de aan onze lezers welbekende Fransche schilderes, Gabrielle Ferrand, die over het door haar, enkele jaren geleden, aan de Vorstenlandsche hoven genoten muziek schrijft:

„Les musiciens ne suivent pas un rythme, ils „sont“ ce rythme même et l'on a le sentiment de se trouver devant l'absolue maîtrise d'une collectivité réalisant une splendide perfection d'art.“

Is 't niet juist dit, door kunst geheiligde rythme, waaraan onze tijd zoozeer behoefte heeft?

Mr. J. Kunst, die eenige maanden in het land vertoefd heeft, deed dan ook een boven allen lof verheven werk, door overal, waar hem maar daartoe de gelegenheid geboden werd (22 keer) — o.a. voor het „Alg. Ned. Verbond“; voor den Haagschen Kunstkring“, de Afd. Rotterdam van „Oost en West“, de „Maatschappij der Ned. Letteren“, het „Koloniaal Instituut“ — met warmte voor deze zaak te pleiten.

Terecht merkte hij in zijn eerstgenoemde voordracht op: „dat er in de laatste decennia een groeiende belangstelling voor en waardeering van Indische kunstuitingen valt te constateeren. Omstreeks 1900 begon men in te zien, dat er ook buiten de West-Europesche beschaving schoonheid en poëzie te vinden was. Wayang, dans, letterkunde, houtsnij- en smeedkunst wekken stijgende bewondering. De cultuuruiting, welke in deze belangstelling het laatst kwam deelen, was de muziek. Spr. vond het geen wonder, dat men het laatst den weg tot haar vond. De muziek toch is de meest immaterieele van alle kunsten, zij vertolkt de diepste gevoelens, zij is de innigste en meest eigen uiting van een volk. Daardoor is zij ook het moeilijkst van alle kunsten te vatten en vooral hier, waar deze muziek ons vreemd is. Langen tijd gold de gamelangmuziek als eentonig en eigenlijk maar alleen op grooten afstand te genieten. En het is slechts in den allerlaatsten tijd, dat de groote schoonheid dezer toonkunst tot den Westerling is gaan spreken.

„In den ban van deze Oostersche klankenwereld“ — zeide spr. — „ben ik, van het eerste oogenblik af, dat ik de bronzen geluidstormen der gongs en bonangs en het zoet gemijmer van genders en gambangs had ondergaan, gekomen alle acht jaren, die ik op Java doorgebracht heb.“

Elders zeide hij met nadruk:

„Het is niet voldoende, waardeering te toonen voor deze vreemde toonkunst, door er in vage termen over te aesthetiseeren, doch zij wil grondig bestudeerd zijn en verdient zulks ter wille van hare schoonheid, maar ook wegens hare ethnologische, cultuur-historische en musicologische belangrijkheid.“

In het verslag van „Het Vaderland“ over zijn voordracht in den Kunstkring lezen wij o.m.:

„Zelden treft men een spreker, als de heer Kunst, die zoo zuiver en klaar vertelt en daardoor zoo gemakkelijk te volgen is.

„Allereerst schetste de heer Kunst de moeilijkheden die een Westerling te overwinnen heeft voor hij zich thuis voelt in de Indische muziek. Hij moet heel wat dogma's en heel wat vooroordeelen op zij zetten.“

Daarna gaf hij de verschillen aan tusschen beide muzieksoorten. Hij noemde de Indische muziek statisch en de Westersche dynamisch. Daardoor vermoeit, volgens hem, de Westersche muziek, daarentegen kan men een geheel avond naar Oostersche muziek luisteren en er dan altijd nog meer van willen hebben.

Bij bijzonder mooie lantaarnplaatjes vertelde spreker vervolgens van de gamelang-orkesten uit de verschillende deelen van Java. Hij toonde elk instrument apart en vertelde van hun functie in het orkest. Ook Balineesche orkesten en instrumenten werden vertoond en van menig instrument wist de heer Kunst nog aardige geschiedenissen te vertellen. Zoo heeft hij op Bali een orkest hooren spelen, waarin een eend meedeed. Het lag wel niet in de bedoeling van den concertgever, dat de eend mee zou doen, maar het was nu eenmaal zoo. De toehoorders zagen niet zoo gauw, waar het geluid toch eigenlijk vandaan kwam. Later pas bemerkten zij dat het dier in een instrument geborgen was. De

G. J. R. v. d. GAAG & ZOO

GROENMARKT 27

TELEPH. No. 12512 DEN HAAG

DROGERIEN :: CHEMICALIËN
DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS

muzikant kwam zoo juist van de markt en deelde zijn muziekinstrument een geschikte plaats voor zijn inkoop. 2)

„Niet alleen met woord en beeld kreeg het een indruk van de Oostersche muziek, de Kunst kon er ook radiogrammen van laten hooren.“

Zoo iemand, dan zal het stellig den van hul in-muzikalen Mr. J. Kunst, als deskundig, bewonderaar, gelukt zijn de kern der Nederland te overtuigen van de groote schoonheid, zoo als van de cultuurhistorische belangrijkheid Indonesische toonkunst.

2) Dit herinnert ons aan een gamelan-uitvoering welke wij enkele jaren geleden aan het Solosch mochten bijwonen, waarbij allerlei natuurgeluiden kikkergekwaak, kunstzinnig werd nagebootst door „kamenag“, een instrument, dat slechts zelden gebruikt wordt. — Red.

Persoverzicht uit de Ind. Bladen

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Indië en Genève.

Verscheidene leden van den Volksraad juist toe den post voor een vertegenwoordiging Ned.-Indië te Genève (De Loc. 28/11). Me Regeering oordeelden zij de kennis der stroom op koloniaal gebied in Volkenbondskring in de buitenlandsche pers van groote waarde Nederland en Indië. In de aanwijzing van een vertegenwoordiger van het Min. v. Kol. te Genève zagen zij bovendien den eersten stap op den naar definitieve vertegenwoordiging bij den Volkenbond op den voet van gelijkheid met moederland. Door deze vertegenwoordiging er voor kunnen worden gezorgd, dat Nederland's naam als koloniale mogendheid wordt gehouden en onjuiste voorstellingen van zaken opzichte van verschillende aangelegenheden den recht gezet. Een dezer leden voegde hier toe, dat het voorstel ook vooral met het oog vraagstukken als poenale sanctie, heeren die e.d. met instemming moet worden begroet.

Eenige leden betwijfelden of de voorgestelde lossing de meest aangewezen moet worden geacht, waar de schakel tusschen de Volkenbondskring en het Dep. v. Kol. h.i. zeer wel zou zijn te vinden door Mr. van Rees, die in de mandaten-commissie zitting heeft en aan wien de betrokken werkheden zouden kunnen worden opgedragen. tegen de motiveering van den post werden de leden geuit. Deze doet, o.m. waar zij spreken „andere koloniën“, h.i. te kort aan de staatsfelijke positie van Indië in de Grondwet, en er voorts de indruk in wordt gevestigd, dat Nederland als koloniale mogendheid nog heel veel te leeren heeft van andere landen, hoewel veelal omgekeerde het geval is. Het woord „Inland politiek“ is voorts zooal niet kleineerend, dan niet gelukkig gekozen. Immers, de in vreemde koloniën ten deze gevolgde politiek is voor Indië van geen belang, daar Ned.-Indië een gerechtigd deel van het Koninkrijk der Nederlanden is en een bepaalde „Inland-politiek“, niet behoeft te worden gevolgd. De uitdrukking kan daarom alleen betrekking hebben op dat gebied.

Enkele leden waren van oordeel, dat de afwijzen persoon van Inlandschen landaard het te zijn.

Meerdere leden spraken de verwachting uit Ned.-Indië, evenals b.v. Britsch-Indië, binnen zienbaren tijd tot lid van den Volkenbond zal den toegelaten. Zij waren ervan overtuigd, dat Ned.-Indisch lidmaatschap van den Volkenbond voor Nederland en Indië beide, gewichtige deelen zou opleveren. Voorts werd gevraagd andere koloniale mogendheden, wanneer koloniën althans geen eigen mandaat hebben een dusdanige permanente vertegenwoordiging Genève bezitten.

Wij vestigen de aandacht op De Loc. v. Nov. (blz. 17): „Koloniaal Varia in het Meland“ en van 30 Nov. (blz. 33): „Het bevolking probleem in West en Oost“.

Om de Indische Staatsregeling.

Het ontwerp tot wijziging der Indische Staatsregeling is in den Volksraad in openbare bespreking gekomen. Na de opschudding, die het ontwerp in de Indische samenleving gebracht

5499

**ALLE KANTOOR- EN
SCHOOLBEHOEFTE
VULPENHOUDERS
en Vulpenreparaties
in KLAASSEN's Kantoorboekhandel**

PRINSESTRAAT 23 - TELEF. 12805

is het goed dat de strijd nu wordt uitgestreden, dat thans de Volksraad de beslissing uitspreekt, waarna eventueel de Tweede Kamer haar werk zal hebben te doen. Het debat is pas enkele dagen aan den gang. De *Deli Cri.* (10/12 „De strijd in den Volksraad”) wijst op den geest, die den inhoud der redevoeringen teekent en die op een wijze, die niet misverstaan kan worden, toont hoe sommige *Inlandsche leden van den Volksraad staan tegenover het Nederlandsche Gezag*, dat op een historisch recht van drie eeuwen kan bogen. Hier volgt een kleine bloemlezing: „*Treub en Trip* exploiteeren Indië; spoedige uitgroei tot een parlement is noodzakelijk; het aantal vertegenwoordigers, dat de Inlandsche volken in den Volksraad hebben, is ten hemel schreiend; de oppositie tegen het ontwerp is een gevolg van zucht tot overheersching, het voorstel tot uitstel is een doodoener; de Volksraad is in de eerste plaats voor Inlanders; indien de Nederlanders werkelijk willen samenwerken, zijn zij veeleer dank verschuldigd voor de voorgenomen wijziging”. Volgens de *Deli Cri.* zal de praktijk leeren dat wij steeds verder zullen afzakken, dat het Nederlandsche Gezag steeds meer van zijn macht zal inboeten, indien althans niet wordt ingegrepen en door een radicale wijziging in de Regeering den Inheemschen volken wordt duidelijk gemaakt, dat Nederland wel krachtig wil medewerken om hun ontwikkeling, geestelijk en economisch, op te voeren en hen geschikt te maken tot het medebesturen van deze landen, maar dat het oordeel over het tijdstip waarop en de mate waarin meer invloed aan de inheemsche volken kan worden gegeven, aan zichzelf wil voorbehouden.

In dit verband leze men het *Soer. Hbl.* (26/11, 3de bl. „Deskundig oordeel” van Dr. Moresco, Z.), *De Sum. Post* (5/12 „De Sovjet en Britsch-Indië” van Dr. F. de Br.), het *Bat. Nwsbl.* (2, 3 en 5/12 „De samenstelling van den Volksraad”; 3/12 „Britsch-Indische kroniek”), *De Loc.* (3/12 „Achtergesteld”, een resumé van de grieven der Europeesche bevolking) en de *Java-Bode* (3/12 „Regeringsgetuigenis”; 5 en 6/12 „De I. S.-wijziging” met conclusies).

De bestuurshervorming in Midden- en Oost-Java.

Het aantal zielen in de te vormen provincies en de verdeling der zielen naar den landaard bedroegen volgens de administratieve telling op ultimo 1926: in *Midden-Java*: 34.238 Europeanen, 115.074 Vreemde Oosterlingen en 10.010.340 Inlanders; in *Oost-Java*: 55.124 Europeanen, 146.229 Vreemde Oosterlingen en 13.048.557 Inlanders; in *Jogjakarta*: 8.087 Europeanen, 8.159 Vreemde Oosterlingen en 1.376.015 Inlanders; in *Soerakarta*: 5.819 Europeanen, 17.216 Vreemde Oosterlingen en 2.285.527 Inlanders.

Bij de Regeering bestaat bezwaar tegen de door een lid in den Volksraad in overweging gegeven aanvulling om Midden-Java „in Inheemsche talen aan te duiden als *Kedjawan*”. Ook de van andere zijde aanbevolen benaming „*Djawa*” voor Midden-Java schijnt, als te veelomvattend, moeilijk te aanvaarden. *Bangwetan*, een term, welke oudtijds gebezigd werd ter aanduiding van het complex van de Oostelijke „buitengewesten” van het oude rijk van Mataram, doch die overigens geen eigen innerlijke waarde bezit en bovendien geheel in onbruik is geraakt, schijnt zich minder goed te leenen voor den naam van de nieuwe provincie Oost-Java. De benaming „*Modjopail*”, die teruggrijpt naar een willekeurig gekozen tijdperk uit een verleden van meer dan 500 jaren her — nadien zijn er immers andere Javaansche rijken in Oost-Java geweest — schijnt der Regeering ook minder gelukkig voor een moderne schepping als de provincie. (*De Loc.* 1 en 2/12).

Civiele luchtvaart.

Tegen de subsidie van f1 miljoen voor de civiele luchtvaart (bij Gouv. Bedrijven in den Volksraad in discussie gekomen) bestond groot bezwaar onder leden van zeer uiteenlopende gezindheid. In de eerste plaats was er oppositie van hen, die, als de heer *Lighthart*, van meening zijn dat het nu de tijd niet is voor dergelijke uitgaven. Afgezien daarvan was er verzet op grond van de onvolledige voorbereiding van zaken, die zou blijken uit het voorstel, dat immers nog niet eens de participanten „ter andere” noemt (*De Loc.* 29 en 30/11).

Ir. de Jongh, directeur van Gouv. Bedr., verdedigde de post, die aangenomen werd met 39

STAALWAREN - TAFELZILVER - PORTRETLIJSTEN
BLOEMPOTTEN - ROOKTAFELS - KOPERWERK

J. A. SCHLETTE - DEN HAAG

WILLEM DE ZWIJGERLAAN 50 5141
TELEFOON 50888 :: POSTGIRO 43903

SLIJPERIJ - REPARATIE-INRICHTING
EMBALLAGE VOOR VERZENDING VRIJ

tegen 9 stemmen. Men beweegt zich in Indië geenszins op het gebied van proefnemingen, die tijd is voorbij. De luchtvaart is een der normale verkeersmiddelen. Uitstel wordt niet gewenscht geacht. Spr. wijst op de buitenlandse belangen bij de zaak betrokken. Op zijn vroegst wordt 1 Sept. 1928 begonnen. Engeland is voortdurend bezig met de werkzaamheden voor de lijn naar Singapore en in Australië is men ook bezig. Een eskader vertoef thans in Br.-Indië. Men zou in ongunstiger positie komen, als de concurrent er eerder is. Men moet zijn zelfstandige regeling van zaken niet prijs geven. Het plan is gevolg van een prachtig initiatief van personen, die een nuchteren kijk op zaken hebben en goeden waarborg bieden. Sinds jaren is aandrang uitgeoefend op de instelling van vliegdiensden, ook in de pers. Spr. releveerde het request van de Ver. voor de Luchtvaart. In de voorjaarszitting zal worden ingediend het ontwerp-Luchtvaart-ordonnantie. De verwachtingen van het vervoer zijn gunstig, terwijl men van een geregelde luchtmail ook goede verwachtingen kan hebben. (*De Loc.* 5/12).

Voorts voerde Ir. de Jongh een betoog op het — volgens de *Java-bode* (2/12) — zoo belangrijke punt van het *Inheemsche belang*. Al zou geen enkel lid van de Inheemsche bevolking zich met een vliegtuig laten vervoeren, dan zal het Inlandsche belang door de luchtvaart toch gediend worden door het element „tijd”, door snel verkeer, snelle berichtgeving en opneming in het algemeen verband. Maar bovendien is het niet zoo onwaarschijnlijk dat er straks in de vliegtuigen ook leden van de Inheemsche bevolking zullen zitten. De directeur kon verwijzen naar spoor, mailboot en auto. Er is reden te verwachten een vervoer van snijbloemen, couranten, machine-onderdeelen, films en mode-artikelen, van versche melk en versche groenten uit de bergen. Verder werd herinnerd aan de bijzondere rol van de vliegmaatschappij in tijden van nood door het overbrengen van geneesmiddelen en sera; verder voor het immuniseeren van bosschen, bestrijding van insectenplagen, enz. In deze dagen werd Bali per vliegmaatschappij aan cholera-vaccin geholpen tegen een cholera-explosie. Niet alleen degenen, die als passagier van den vliegdiensdienst profiteert, heeft belang bij de instelling van luchtlijnen. En wat het *snelle postvervoer* betreft: dat dit van belang is voor degenen, die zelf geen zakenbrieven sturen, daarvoor werd gewezen op het belang van de telegraaf, ook voor degenen, die daarvan geen of weinig gebruik maken, ten aanzien van het verzenden van nieuwsberichten, handelsberichten en koersnoteringen. Daaruit blijkt, dat een snel vervoer in het maatschappelijk leven voor allen van belang is. Wie weet, hoeveel de Inheemsche bevolking gebruik maakt van de telegraaf, zelfs ook de kleine man, terwijl het tarief voor de telegrammen toch veel hooger is dan voor een gewonen brief, zal er zeker aan twifelen, dat de luchtpostdienst voor de groote massa van de Inheemsche bevolking een gesloten terrein zou zijn.

De Loc. van 24 Nov. (blz. 1) acht de huidige invoering van luchtlijnen in Indië onverantwoord; die van 28 Nov. (blz. 5 en 34) beschrijft „Het vliegongeluk op Andir” en de indrukwekkende „Begravenis van luit. C. F. Buysen”.

Van auto's en graven.

De 5000ste *Chevrolet* is door de General Motors op Java afgeleverd, nog geen 7 maanden na de opening van de fabriek (*Deli Cri.* 6/12).

In zijne artikelen: „*Van eilanden in opkomst*” (*Soer. Hbl.* 21/11 t/m. 2/12) constateert de heer *Zentgraaff* dat de auto ook op *Lombok* en *Bali* sterk aan populariteit wint. Thans zijn er ongeveer 400 en er zal binnenkort nog wel grootere toename zijn te wachten als *Ford* zijn nieuwe car (vermoedelijk f1650 met zes cilindrs) op de markt werpt. Men verwacht dat vooral in de Buitengewesten de groote strijd zal worden gestreden tusschen *Ford* en *Chevrolet*, die haar daar zoo snel heeft verdrongen.

In de Buitengewesten liggen vele graven van *Europeanen*. Het is niet altijd het kind of de moeder die daar ligt, hoewel moeders vroeger, toen nog overal de groote eenzaamheid hing — *Z(entgraaff)* spreekt van den tijd vóór de auto's — wel zeer kwade kansen liepen als zij op het kraambed lagen, terwijl op enkele afgelegen posten het leed van ouders met een sukkelend kind bijna geen eind nam. Maar soms was het de vader die er begraven werd; het was niet zoo zeldzaam dat de klevaang van den opstandeling, of het mes van den moorde-

UTRECHT

Beteekent: Toezicht Op Kinderen U t Nederlandsch Indië.

TOKUNI zoekt voor kinderen uit Indië een geschikt gezin in Holland, is een financiële tusschenschakel tusschen de ouders in Indië en de pleegouders in Holland, controleert het gezin en het Kind, zorgt voor het kind, ook in de vacantes, houdt geregeld briefwisseling met de ouders in Indië en staat de pleegouders bij in alle ernstige gevallen, het kind betreffende. Haar vertegenwoordigers in Indië worden telegrafisch op de hoogte gehouden van zeer ernstige gebeurtenissen, het kind betreffende. 5062

Alle inlichtingen kunnen worden gegeven door de vertegenwoordigers Prof. Dr. J. H. Boeke, Adviseur van het Volkscredietwezen te Weltevreden, J. H. Nieuwenhuys, Resident van Soerakarta te Solo, Dr. J. G. J. A. Maas, Medan, J. H. Perret Gentil, Willemstad, Curaçao, en door den Directeur van TOKUNI, tevens Directeur van de Maatschappij „ZANDBERGEN” te Amersfoort.

ZANDBERGEN.

Instelling tot opvoeding door middel van gezinsverpleging van kinderen zonder onderscheid van leeftijd, stand en gezindte die het ouderlijk huis moeten missen.

Steunt deze nuttige instelling door Uw lidmaatschap (f 5.— p. j.) of als begunstiger (f 2.— p. j.) 5062
DIRECTEUR Jhr. W. A. ORTT. AMERSFOORT.

**CHRISTELIJK LYCEUM
MET INTERNAAT te Zeist.**

(Gymnasium en Hoogere Burgerschool ook met economisch literaire afdeling)

School- en kostgeld (internaat) samen f 1000.— à f 2000.—, progressief of naar gelang van het inkomen.

Aanmelding voor het Lyceum bij den Rector DR. H. A. WESTSTRATE, Prins Hendriklaan 16, Zeist; en voor het Internaat bij de Directie. Uitvoerig prospectus op aanvraag verkrijgbaar.

Jac. Schijff, Tandarts

Stadhoudersplein 102 - Den Haag
Telefoon 33877

SPREEKUR:

6.30-8 en volgens afspraak

GARAGE JANSEN

Rijksstraatweg nabij Viaduct

WASSENAAR
TEL. KIEVIET 562 (Haag)

BENZINE LAADSTATION
REPARATIEWERKPLAATSEN
VERHUUR LUXE AUTO'S

MODERNE TAKELAUTO

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL

Salon de Rafraichissements 5015

NOORDEINDE 44 - DEN HAAG

naar hun werk deden. Dit leverde dan altijd het relaas van verschrikkelijke slachtpartijen; onderdanigheid en slaafschheid werden omgezet in uiterste wreedheid en beestachtige woede. Zoo ligt de steenen herinnering aan duizenden dooden over heel dezen archipel. In den ouden tijd werden de dooden meestal begraven ter plaatse waar zij hadden geleefd; de communicatiemiddelen lieten het transport van dooden niet toe. Of het waren menschen, die op de stille buitenplaats zóóveel geluk en vrede hadden gevonden, dat zij er ook na hun dood wilden blijven rusten. Overal vindt men in dit uitgestrekte land oude graven, ook in de kampong, of in eene rimboe van alang-alang. Soms zijn er de overblijfselen van een oud fort, of er staat eene pasanggrahan welke vroeger controleurswoning was, en in de tropische begroeiing vindt men de groen uitgeslagen, zwaar bemoste steen. Op eilanden als *Halmaheira*, *Ternate*, *Batjan*, en bijna alle andere in de groote Oost, liggen de herinneringen aan oude dooden. Nabij alle militaire posten op *Atjeh* vindt men kleine kerkhoven. Er komt een dag dat ons bestuur of het garnizoen zich verplaatst en als regel nadert dan de verwaarloozing, die in de tropen zoo snel voortwerkt. Alleen *Peutjoet*, het vermaarde kerkhof te Koeta Radja, waar men van de grafsteenen de historie van den heelen *Atjeh*-oorlog kan aflezen, zal zich wel handhaven als een grootsch monument van den langen krijg.

Zoo liggen zij, verspreid door gansch dit groote land, de graven der oude en jonge dooden. En hierheen richt zich niet meer de tred van een man of een moeder, want het ambtelijke leven bestaat uit soms tientallen kleine stukjes, die alle ver uit elkaar liggen. Het zijn de sporen der eeuwige trekkers, en dikwijls zit aan die graven, in bosch of jungle, of bij het strand waar de zee zingt en klaagt, een stukje Indische historie vast. Lang blijft soms de herinnering er zich aan hechten, en dan neemt, als gij er weer op uit trekt, iemand u apart en doet het bekende verhaal: „Zeg, u gaat toch dien kant uit...”, maar de meesten staan er in *hopelooze verlatenheid* als stomme aanduidingen van het tracé, door het Westersch bestuur over deze landen getrokken.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Regering en Pers.

In de *Darmokondo* (B. O., Solo) van 24 November wordt gewag gemaakt van het Regeeringsantwoord in den Volksraad omtrent de funeste uitalingen van de sana-pers, de schadelijke penvoering van sommige Europeesche bladen. In haar antwoord heeft de Regering verklaard, dat zij thans doende is bepalingen te overwegen, welke de pers-excessen zullen kunnen breidelen.

Dit antwoord, den 18den November gegeven, herinnert schrijver aan den 18den November 1918, bekend door den z.g. November-geloften. Nu heeft de Regering weer een verklaring afgelegd, welke echter getuigt van minder durf tegenover de blanke pers.

Hoewel overtuigd dat de Regering inderdaad de verderfelijke daden van de Europeesche bladen bestrijden, heeft het Regeeringsantwoord bij het Indonesische volk toch geen groote verwachtingen kunnen wekken. De Indonesiërs zijn min of meer teleurgesteld omdat de Regering, die zelf heeft verklaard niet langer te kunnen wachten, achteraf slechts met de mededeeling kwam dat de bestaande bepalingen veranderd en verscherpt zullen worden om de blanke pers te kunnen bestrijden.

Schrijver heeft naar aanleiding hiervan reeds opgemerkt dat de verscherping der wetsartikelen in de eerste plaats de Indonesische journalisten zal treffen, omdat de Europeesche collega's in den regel flinker zijn en tusschen de mazen der wet weten door te glippen.

Teleurgesteld zijn wij, zegt schrijver, omdat wij verwacht hebben dat de houding der Regering tegenover de schadelijke Europeesche bladen op zijn minst gelijk zou zijn aan die tegenover de Indonesische pers en journalisten. En zij heeft verklaard dat zij niets kan beginnen tegen een blad als *het Nieuws van den Dag*, omdat volgens haar de wet geen ruimte daartoe laat. Maar waarom is de tegenwoordige wetsbepaling dan wél voldoende voor de Indonesische pers? vraagt schrijver.

Ofschoon teleurgesteld, heeft men eenige verwachting van Regeeringsdaden tegen het perskwaad. Gehoopt wordt dat de Regering haar verklaring op 18 November i.l. met daden zal bewijzen, welke zullen moeten berusten op de wet der rechtvaardigheid, tot tevredenheid zoowel van het Europeesch als van het Inlandsch publiek.

De neutrale *Pertja Selatan* te Palembang zegt in verband met het voornemen van de Regering om nieuwe verordening in het leven te roepen bestopzettingen van drukkerijen gedurende 1928, o.m. dat deze verordening

vroeger ook al bestond, doch tijdens het bewind van den G.-G. van Heutsz werd ingetrokken. Op die manier zullen niet alleen de drukkerijen verlies lijden, zegt schrijver, doch ook de pers. Vooral de Inlandsche pers, want deze bladen worden meestal gedrukt bij een drukkerij van een en ander en het zal, indien er zulk een verordening bestaat, voor die bladen natuurlijk een heele toer zijn om een drukkerij te vinden, die ze wil drukken. Voorts vrees schrijver dat deze verordening voornamelijk de Inlandsche pers zal treffen. Er zal wel is waar geen onderscheid gemaakt worden tusschen Maleische, Chinese en Europeesche bladen, doch in de praktijk gaat het soms anders. Schrijver verwijst in dit verband naar het geval van *het Nieuws*. Dit blad, zegt hij, is dikwijls de grenzen te buiten gegaan en toch worden de thans bestaande artikelen daarop niet toegepast.

Ten slotte verklaart schrijver zich met dit voornemen der Regering niet te kunnen vereenigen, daar de thans bestaande wet toch al voldoende is. Alleen de uitvoerders er van zijn „niet voldoende”, daar ze geen onderscheid kunnen maken tusschen blank en bruin. Bovendien zou het bevreemding wekken, indien een verordening die in den tijd van Van Heutsz niet gelust werd, thans weder in toepassing werd gebracht en opgenomen in het persreglement.

De P. S. I. (Partij Sarekat Islam).

In de *Fadjar Asia*, orgaan der P. S. I. te Weltevreden geeft H. A. Salim een betoeg over doel en streven dezer partij, waarin hij haar tevens verdedigt tegen het wantrouwen dat de blanke pers tegen haar koestert.

Hij zegt boven zijn artikel: „De beginselen duidelijk, de richting helder” en begint met de verklaring: „De P. S. I. erkent de Regering en hare Wetten, uiteengezet in de landsbepalingen. Maar de P. S. I. koestert de overtuiging dat er geen enkel Ras is dat blijvend staan moet onder vreemde heerschappij. De verandering van het lot van een volk uit dienstbaarheid tot vrijheid kan niet verkregen worden door de gunst van anderen, doch is slechts de vrucht van eigen arbeid en vooruitgang. Die arbeid en vooruitgang kunnen slechts verkregen worden indien de gevoelens van zwakte en minderheid plaats hebben gemaakt voor gevoelens van kracht en volkomenheid”.

Schrijver wil in zijn stuk een antwoord geven op de vraag waarom de P.S.I.-beweging toch met zoo veel achterdocht en door een deel der blanke pers zelfs met werkelijke vijandschap bejegend wordt. Het is zijns inziens niet zoo moeilijk het antwoord te vinden: van den aanvang af heeft de Sarekat Islam zich ten doel gesteld de maatschappelijke positie van de inheemsche bevolking op te heffen en haar een ruimer veld te geven voor economische ontwikkeling van Indië. En van den beginne af heeft de S. I. verworpen het verschil in rechtspraak, dat mede een beletsel vormt voor de inheemschen op den weg naar economische ontwikkeling.

Ten aanzien van de verhouding tusschen de Nederlanders als ras en de Inheemschen, zegt schrijver dat de koloniale Nederlanders hun hogere rechtspositie en hun meerdere rechten op het veld der economie als een erfstuk hunner voorvaders zijn gaan beschouwen, verkregen door de kracht der wapenen en diezelfde Nederlanders voelen tevens dat die meerdere rechten een der voorwaarden zijn voor een goed bestaan en de economische ontwikkeling voor hen en hun vaderland. Het is duidelijk, dat zulke grondslagen voldoende zijn om achterdochtig te staan tegenover een beweging welke een einde wil maken aan al die verschillen.

Wat de verhouding tot de regering betreft, zegt schrijver, dat de Indische regering haar gezag over een zeer groot gebied met een miljoenenbevolking met een betrekkelijk zeer gering aantal ambtenaren en een zeer geringe strijdmacht kan handhaven, dank zij het stelsel van absolute gehoorzaamheid aan de bevelen van hoogerhand. Daarvoor is noodig dat de ambtenaren door het volk als hogere wezens en onaantastbare personen worden beschouwd en het volk zich als lagerstaande dienaren beschouwt.

De regering qua regering, niet als mensch, erkent evenzeer de wettigheid van den eisch der beweging, welke geheel in den geest is der moderne opvattingen omtrent koloniaal bestuur en ziet de verplichting in om een eind te maken aan het autoritair bestuursstelsel, ook al heeft zij een eigen opinie omtrent het tijdstip van die verandering, doch zij staat voor een moeilijke taak, omdat die wijzigingen moeten worden samengesteld en uitgevoerd door de hooger geplaatste ambtenaren, oud en vergrijsd in het oude systeem. Bij den reeds bestaanden legzin komt nog het zware van die taak en zoo is het te begrijpen dat die ambtenaren zich aansluiten bij de reeds eerder genoemde koloniale Nederlanders en de S. I.-beweging eveneens zijn gaan beschouwen als een gevaarlijke beweging, vandaar de tegenkanting en belemmering van alle zijden.

Aan het slot zegt schrijver dat de P. S. I., ondanks het besef van die gevaren welke van alle kanten dreigen, niet van den wettigen en verplichten weg zal afwijken en dat, hoeveel gevaar er ook aan ver-

bonden is, er steeds wel leiders zullen gevonden worden om de zware taak op zich te nemen. Een slachtoffer worden voor de goede zaak wordt tot het hoogste geluk door de overtuiging dat de overwinning vast komen moet.

Boeddha of Mohammad?

Het Mal.-Chineesche blad *Keng Po* van 21 November geeft verslag van een onder de auspiciën der vereeniging Moehammadijah te Djokdja gehouden openbare lezing door Maulana Abdul Halim, een Hindoe Moslim, die Java bezoekt als afgevaardigde van een vereeniging in Bengalen, met het doel voornamelijk om vriendschapsbanden aan te knopen met de Moslims in Indonesië en zodoende de positie van den Islam te verbeteren. Tweedens moet het bezoek een tegenwicht vormen tegen dat van Rabindranath Tagore, daar volgens het oordeel der Hindoe Moslims, Tagore's komst de vooropgezette bedoeling had een nauweren band te vestigen tusschen de Hindoe Boeddhisten en de bevolking van Indonesië en, wie weet, den invloed van den Hindoe-godsdienst weder uit te breiden, hetgeen zeker veel gevaarlijker is dan de concurrentie der andere godsdiensten, daar de bevolking nog steeds niet geheel los is van de zeden en gewoonten, voortvloeiende uit de Boeddhistische of Brahmaansche leer.

Ter inleiding zeide Maulana Abdul Halim dat de Arabische taal de algemeene taal moest worden onder de Islamieten; hij wees daarbij op het voorbeeld der Engelschen, die hun taal tot een wereldtaal gemaakt hebben en wakte tevens op om die taal te leeren, welke van nut zou kunnen zijn voor de nauwe aansluiting der Moslims over de geheele wereld.

Verder weidde hij uit over de twisten tusschen de twee partijen onder de Arabieren, de Al-Irsjad partij en die der Sajids, die ieder de Engelschen, Koning Hoesin en den vorst van Hadramaut voor hun eigen belangen trachten te winnen.

Spreker had het daarna over de gevaren die den Islam bedreigen, welke nog vergroot worden door het onderlinge getwist en verklaarde dat nu de tijd voor twisten voorbij was. Een eenheid moest worden gesticht als in den tijd van den profeet Mohammad.

Hij beschreef den toestand in Hindoestan, waar zijn geloofsgenooten in hevigen strijd gewikkeld zijn met de Hindoe partij, die een zeer slimme propaganda voerde, o.m. zeide dat de Hindoes tot den godsdienst hunner voorouders moesten terugkeeren, met het gevolg dat nu reeds een 5000 Moslims in Britsch-Indië tot het Brahmanisme zijn overgegaan. In andere landen ontbrekt het ook niet aan anti-Islam-propagandisten; spreker herinnert aan de komst van „zekeren voorvechter der Brahmaansche Hindoes”, nu kortgeleden, wiens doel geen ander was dan zijn godsdienst hier te lande te verspreiden en voor wien de heele pers in beweging gekomen is en loftuitingen heeft doen hooren. Dat was een ware klap in het gezicht der inheemsche Islamieten.

Hij wees verder op het bestaan tegenwoordig van zekere partij in Hindoestan, welke uiterlijk geen verschil toont met de andere Islampartijen, doch innerlijk de bedoeling heeft den Islam te verdueren, immers zij durft het reeds bestaan verschillende koranuitspraken te bestrijden. Op Java bevindt zich ook reeds een aanhanger van die ontrouwe partij (Volgens berichtgever in de *Keng Po* is blijkbaar hier bedoeld de Lahoresche vereeniging Ahmadijah).

Spreker haalde voorts als voorbeeld aan de denkwijze der nieuwe partij (Ahmadijah te Lahore), dat zij de koranregels over de verplichting om strijd te voeren ter verdediging van de belangen van het geloof aldus uitlegde dat oorlog in deze eeuw niet gevoerd moet worden met het scherp van de speerpunt of met het geweer, doch dat het voldoende is te vechten met propaganda door middel van woord en geschrift. Spreker besloot daaruit dat die nieuwe partij niet gelooft aan de bovennatuurlijke kracht der oude profeten, die zeeën konden doen leegvloeien, bergen konden doen ineensinken, dooden levend maken enz. en hij kwam krachtig op tegen de bewering van de nieuwe partij dat al die dingen slechts hebben moeten dienen om de domme menschen tot gelooven en trouw blijven aan den godsdienst te brengen.

Ten slotte vermeldt berichtgever dat Maulana Abdul Halim ook verder zal reizen, naar China, Japan en Amerika, in verband met het feit dat de vereeniging Amadijah van Lahore reeds overal op de aarde haar propagandisten heeft; het is zijn speciale bedoeling die voor den Islam zoo gevaarlijke actie te bestrijden.

Leden van Oost en West

Doet Uwe inkoop bij de leveranciers, die het „Koloniaal Weekblad” door adverteeren steunen. Tracht vertrouwde firma's op te wekken tot plaatsing van annonces in het „K.W.”. Ook daarmede verricht gij nuttig werk voor de Vereeniging.

Inh en k Prof. van N Jzn. king ove ger Syndi 1926, voortu kolon ren), in Ind Blade Atjeh broch Europ (Brits der st De Th. v 1925, 1891 v schap nige, na de de aan blijfse Mengv een „s genoe: vermo helder ment, doeral illustr hr. va een (o Djaml vraag geheel batik deze a in de vorige Ti In goed kaart de Ka de M vindi heden bevolk Kleiw Inland den o gebore mer g de ma daarm Acad. van d Dr. a taten de ru king o boek Alkem Indisc In E over E der E niet k wil de de zoc verzet, wordt hout i stoken landse der h den b Indië. giftige Bij E. J. I versch der E van P de lev een ui over n

Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud van jaarg. 17, No. 1 (Jan. '28). Herkomst en kracht van het overzeesche staatsrecht, door Prof. Mr. C. van Vollenhoven. — De zeevisscherijen van Nederlandsch-Indië, door Dr. A. W. Schippers Jzn. — „Ontvoogding” en „Contact” met de bevolking, door Mr. J. A. Ruys. — Enkele opmerkingen over de Margaraden in Palembang, door H. J. Vingerhoets. — Het jaarverslag van het Algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten in Ned.-Indië over 1926, door H. Ch. G. J. van der Mandere. — Een voortreffelijk boekje (Voorlezingsen over tropisch-koloniale staathuishoudkunde, door J. van Gelderen), door Prof. G. Gonggrijp. — Persconferenties in Indië en Amerika, door Boterhoven de Haan. — Bladen uit mijn dagboek. De psyche van een Atjeher, door W. Frijling. — Kroniek (Mr. Treub's brochure: Het gist in Indië. — Toekomst van het Europeesch B. B.), door N. — Vreemde koloniën (Britsch-Indië: voorbereiding van de herziening der staatsregeling), door E. M. — Literatuur.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw

De Jan.-afl. opent met een bijdrage van den hr. Th. van Erp, die tijdens zijn verblijf op Bali in 1925, een bezoek bracht aan de ruïne van de in 1891 verwoeste, oude vorstelijke poeri van het landschapje Mengwoei. Schr. vertelt ons van het weinige, dat van de „Taman Ajoen” is blijven staan na de verwoesting door menschenhand in 1891 en de aardbeving van 1917; inderdaad droevige overblijfselen van wat eens het lustverblijf was der Mengwoei'sche vorsten. Onder het puin vond schr. een „schone scherf”, een beeldfragment, door hem genoemd „een ding van ontroerende schoonheid”, vermoedelijk afkomstig van een figuur uit een der heldensagen, als stijldrager voorgesteld. Dat fragment, benevens de achterzijde der baksteen padoeraksa van de voormalige poeri Taman Ajoen illustreeren het belangwekkende artikel van den hr. van Erp. — De hr. B. M. Goslings schrijft over een (ook blijkens de afb. merkwaardige) batik van Djambi, vooral interessant, omdat schr. hierbij de vraag opwerpt omtrent de mogelijkheid van een geheel eigen, dus niet van Java uit geïmporteerde, batikindustrie op Sumatra. — Overigens bevat deze afl. eene aanvulling van het artikel: Het jade in de Oud-Chineesche kunst, verschenen in de drie vorige Nrs.

Tijdschr. Kon. Ned. Aardrijksk. Genootschap.

In de eerste afl. van jaarg. 1928 is Ned.-Indië goed bedeed. De hr. H. Witkamp geeft eene, door kaarten en platen verduidelijkte, beschrijving van de Kadang Rantau, een der groote zijstroomen van de Matakam- of Koetei-rivier op Borneo; schr. vindt daarbij gelegenheid interessante bijzonderheden te vermelden van het omringende land, de bevolking, de dierenwereld, enz. — Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan schrijft over „Opvattingen der Inlanders in onze Oost omtrent schadelijke invloeden der geesten van onvoldragen en van doodgeboren voldragen kinderen.” — De hr. J. Kreemer geeft eene bijdrage „De twist van de zon en de maan (Een natuurverklarende mythe)”, tevens daarmede introduceerend het onlangs verschenen Acad. proefschrift van P. Voorhoeve: Overzicht van de volksverhalen der Bataks. — Verder deelt Dr. A. C. Kruyt een en ander mede over de resultaten zijner vierde reis in Midden-Celebes. — In de rubriek Literatuur o.m. eene uitvoerige bespreking door C. Lekkerkerker van het nieuwe handboek over de volkenkunde van Ned.-Indië, door Alkema en Bezemer. — En ten slotte het periodieke Indisch bibliografisch overzicht van W. C. M.

De Indische Post.

In het Nr. van 26 Nov. een redactioneel artikel over het beleid van de Ind. Regeering ten opzichte der Europeesche bevolkingsgroep, welke de schr. niet kan goedkeuren. „Geen verstandig Europeaan wil de geleidelijke evolutie tegengaan. Maar waar de zoo belangrijke bevolkingsgroep zich wél tegen verzet, is dat de tak, waarop zij zit, afgesneden wordt om die Inheemschen te bevredigen, die om hout roepen, waarmede zij een vuur wenschen te stoken, in de hoop hiermede Indië, ons Nederlandsch-Indië, in brand te kunnen steken. — Verder bevat dit Nr. het slot van het vraaggesprek met den hr. Sauter over diens indrukken van West-Indië. — De hr. M. Duyster schrijft nog over eenige giftige planten. Enz.

Encyclopaedie van Ned.-Indië.

Bij de uitgevers M. Nijhoff te 's-Gravenhage en E. J. Brill te Leiden is wederom een afl. (de 18e) verschenen van de Aanvullingen en Wijzigingen der Encyclopaedie van Ned.-Indië onder redactie van Prof. C. Spat. Er is in opgenomen het slot van de levensbeschrijving van Dr. R. D. M. Verbeek, een uitvoerig artikel over het leger in N.-I., verder over militaire en civiele luchtvaart (het laatste is

nóg niet beëindigd) en eene biografie van den hr. F. A. Liefdrinck.

Mensch en Maatschappij.

Dr. J. de Vries schrijft in het Jan.-Nr. een artikel over den bouw der sprookjes, waarbij schr. opnieuw bliken geeft veel studie te hebben gemaakt ook van de Indonesische folklore. — In hetzelfde Nr. publiceert Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan eene beschouwing over abortus provocatus bij verschillende volksstammen in den Indischen Archipel.

Maleische grammatica.

Bij C. A. Mees te Santpoort is verschenen een door Drs. C. A. Mees, leeraar aan de Handelsschool te Rotterdam, samengesteld: Beknopt overzicht van de Maleische grammatica.

Volgens de meening van den schr. bestond er werkelijk behoefte aan een eenvoudige spraak-kunst voor hen, die in korten tijd zich de beginselen van het Maleisch eigen willen maken; de bestaande grammatica's zijn daarvoor veel te uitvoerig. Ook ontleende hij zijne voorbeelden niet, of minder dan gebruikelijk was, aan de zg. klassieke literatuur, doch aan de populaire uitgaven van „Volkslectuur” en algemeen bekende Maleische schoolboekjes, aan het moderne Maleisch dus, zooals zich dat onder invloed van het volksonderwijs aan het ontwikkelen is en zich hoe langer hoe meer uitbreidt in Ned.-Indië.

Of dit werkje in de praktijk zal voldoen? we meenen deze vraag bevestigend te mogen beantwoorden, waar, blijkens het Voorbericht, de hoogleeraar in het Maleisch aan de Rijksuniversiteit te Leiden, Prof. Dr. Ph. S. van Ronkel, het oog er over liet gaan en van diens waardevolle opmerkingen gebruik is gemaakt.

Onze Missiën in Oost- en West-Indië.

Uit den inhoud van jaarg. X, afl. 9 (Dec. '27). Onze nieuwe Missiepost in het Mimikagebied (Nieuw-Guinea), door Z. D. H. Mgr. J. Aerts. — Curaçao. — Wat Indië aan Nederland te danken heeft, door W. B. — De R. K. Missie in N. O.-Indië. Kwestie Fak-Fak en West-Nieuw-Guinea, door Dr. M. Neyens.

Algemeen Landbouweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 22 (26 Nov. '27). De verhoudingen tusschen werkgevers en werknemers bij het wetenschappelijk en technisch onderzoek. — Kapok, door G. F. J. Bley. — De cultuur van „zoete peper” als groente. — Het bevolkingsvraagstuk en de voedselvoorziening van Java. — De Engelsche rubberrestrictie. — Poenale sanctie en permanente commissie. — Weegt het nut der Proefstations op tegen de daaraan verbonden kosten? — De tabak en de beschavingsgeschiedenis. — Een pleidooi voor den Javaanschen koelie.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 23 (1 Dec. '27). Het cementeren van verrotte boomstammen, door Prof. Dr. J. C. Th. Uphof. — Over de bodemverzorging op theeondernemingen in het Zuid-Asiafisch cultuurgebied, door L. W. Weddige (vervolg). — Kina-notities, door S. Kalf. — Iets over de historie van de vruchtencultuur in de Ommelanden van Batavia, door J. J. Ochse (slot). — Rubbercultuur op lallangland. Een belangrijk plantersprobleem; voorstellen van een practisch planter. — Economie in het rubberbedrijf. Lezing van Dr. A. W. K. de Jong (slot). — Bevolkingsrubbercultuur in Ned.-Indië, door S. C. Knappert (ontleend aan Econ. Statistische Berichten).

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Het Nov.-Nr. bevat de volgende oorspronkelijke bijdragen. Productie en consumptie van brandhout op Java, door A. J. Warta. — Hydrologische beschouwingen, door Ir. F. K. M. Steup. — Economisch-geografische verdeling der boschoppervlakte van Java, door W. Zwart. — Richtlijnen van den (hout)kap, door J. L. P. Zondag. — Resultaten van boomsgewijze exploitatie, door B. de Jong. — Iets over een restantje mahonyzaad, door C. Beets.

De Indische Mercur.

No. 1 (4 Jan). Het Algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten in 1926, door H. Ch. G. J. van der Mandere. — De verpakking van rubber. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financiële berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een uitgebreide opgaaf van recente literatuur over rubber.

Locale Belangen.

Behalve de vaste rubrieken Decentraliana, Wetgeving e.a., bevat het 1 Dec.-Nr. van Locale Belangen de volgende bijdragen: Verkoop of erfpacht van gemeentegronden, door H. van Huls. — Is er vergunning noodig voor de oprichting eener bioscoop-inrichting en zoo ja, welke autoriteit is alsdan bevoegd die vergunning te geven? door Mr. A. van Gennep. — Vertrouwensmannen. — Land in

't zicht? door D. C. V. (handelt over de financiële verhouding tusschen het Land en de Locale Res-sorten).

Landbouw. Tijdschr. Ver. v. Landbouwconsulenten.

Inhoud van jaarg. 3, No. 5 (Nov. '27). In memoriam D. J. de Boer, landbouwconsulent. — Een en ander over de mathematische analyse van verdringingsverschijnselen in gronden en hare beteekenis voor de praktijk, door Dr. P. W. E. Vagelaar (vervolg). — Proeven inzake mogelijkheid van bespuiting van hooge klapperboomen bij rupsenplagen, door S. Leefmans (met platen). — De ontwikkeling van de agrarische toestanden in Priangan, door A. M. P. A. Scheltema. — Voorloopige aantekeningen in zake het Javaansche mangga-kevertje (Cryptorrhynchus gravis F.), door S. Leefmans.

Pioniers-arbeid op de Buitenbezittingen, 20 jaar in de rubber- en klappercultuur. Verzamelde opstellen, foto's, staten, grafieken en kaarten, door Molensteen. (Bandoeng, Mij. Landbouweekblad).

Le caoutchouc à Sumatra (Indes Néerlandaises). [Uitvoerige studie met gedetailleerde gegevens over cultuur en bereiding. Vele fraaie foto's]. (Bull. Agr. Congo Belge. 18, 2 (1927), bl. 155.)

Het werk der Linschoten-Vereeniging, door Dr. C. P. Burger Jr. (Tijdschr. voor Geschiedenis. 43e jaarg. 1928, afl. 1).

De politiek van de Oost-Indische Compagnie. Historische schets van A. Werumés Buning. — Indische ziekenroosters, door S. Kalf. (De Indische Verlofganger. 6 Jan. '28).

Klank die wegsterft, door J. Huizinga (handelt over vastlegging van verdwijnende Ind. muziek; zie de rubriek Kunst enz. in dit nummer). (De Gids, Januari '28).

1) Titel, ontleend aan de Ind. Merc. 4 Jan. '28.

Suriname.

„De West” van 22 Nov. schrijft:

De koloniale boot, die Vrijdag naar Coronie en Nickerie vertrekt, zal, vernemen wij, toch doorevaren naar Demerara. Deze doorvaart houdt verband met proefverscheppingen van Nickerie recht naar Trinidad, waarmede reeds de vorige mail een aanvang werd gemaakt. Er schijnt eenige kans te bestaan, dat onze overvoerde rijstmarkt eenige verlichting zal krijgen door uitvoer naar Trinidad”.

Wij lezen in „De West” van 2 December:

„In Engeland heeft men steeds met leede oogen aangezien, dat het bauxietbedrijf in Engelsch-Guyana tot dusverre vrijwel uitsluitend in Amerikaanse handen verkeerde. De Amerikanen verkregen daar vasten voet tijdens den grooten oorlog, toen de Engelschen verplicht waren broeder Jonathan min of meer naar de oogen te zien.

Volgens een bericht in de Argosy van Demerara zal nu spoedig een Engelsche maatschappij de bauxietontginning ter hand nemen op Christianburg in Britsch-Guyana”.

Van leede oogen bij onze kapitaalkrachtigen, omdat vreemdelingen hen in Suriname voorgaan, merken wij niets.

In hetzelfde nummer van „De West” dit bericht:

„De heer R. Chin A. Paw, stuurmansleerling bij de Koloniale Vaartuigen, vertrok negen maanden geleden met een beurs van Gouvernementswege naar Nederland om het diploma derde stuurman te behalen. Vier maanden na aankomst legde hij met goed gevolg examen af voor genoemd diploma en gisteren is telegrafisch bericht ontvangen, dat hij thans ook het diploma heeft gehaald van tweeden stuurman voor de groote vaart”.

Over de Koffie-oogst schrijft „De West” van 6 December:

„Na de gedwongen rust, welke de cultures ondergingen tengevolge van de zware droogte 1925/1926 en de structuurverbetering van den bodem, welke met dit verschijnsel gepaard gaat, was het te verwachten dat een schadeloosstelling zou worden ontvangen in den vorm van een rijken oogst.

Wat de koffiecultuur thans echter te zien geeft, overtreft de stoutste verwachtingen. De pluk is in vollen gang. Zijn de plukkers rond geweest, dan kunnen zij weder van voren af aan beginnen, want de dracht van de boomen is van dien aard, dat men zou meenen dat er nog niet geplukt is. En terwijl de boomen in volle dracht staan, staan zij tevens in vollen bloei, goede beloften inhoudend voor het komende jaar.

Met de Commewijne werden eenige weken ge-

Ieden vijf duizend balen verscheept naar Amsterdam. Dit is — behoudens in oorlogstijd, toen er soms een opstopping was in de verscheeping — de grootste maandelijksche hoeveelheid, die tot dusverre uit Suriname werd verscheept. Met de Cottica wordt binnenkort ten minste een even groote hoeveelheid verscheept, terwijl volgens raming ook in Januari en Februari op ten minste gelijke verscheepingen kan gerekend worden. Na Januari zal vermoedelijk een merkbare vermindering in den oogst optreden, hoewel ook daarna nog geruimen tijd heel wat zal worden geplukt.

Is het aangenaam dit te kunnen vermelden, de medaille heeft ook hare keerzijde. De oogst is van dien aard, dat er geen handen genoeg zijn om te plukken. Men ziet weder het eigenaardige verschijnsel, dat de plantages dringend behoefte hebben aan werkkrachten en dat er in de stad honderden rondlooperen, die zoogenaamd werkloos zijn. Het „betaalt” hun niet om koffie te gaan plukken, hoewel met dezen arbeid gemakkelijk f 1.50 en meer per dag te verdienen is.

Het gebrek aan handen om te plukken is echter nog niet het grootste bezwaar. Men kan, door het plukloon te verhoogen, ingeval van nood nog wel kleine landbouwers voor dit werk aanhuren.

Ernstiger is het bezwaar, dat de fabriekscapaciteit te kort schiet om den grooten oogst op tijd te verwerken. De meeste plantages hebben de volle capaciteit van haar fabriek noodig om de eigen koffie te verwerken. Er zijn er zelfs, die ook daarin te kort schieten. De inkoop van bessen van kleine landbouwers ondervindt stagnatie, omdat de fabrieken geen gelegenheid hebben alle product te verwerken.

Ook de plantages, die geen eigen fabriek bezitten, doch hun product tot dusverre lieten verwerken door andere plantages, moeten thans gelimiteerd worden....

Het staat dus te vreezen, dat een deel van den oogst verloren zal gaan.

De toestand zou nog erger zijn geweest, had het seizoen dit jaar niet bijzonder medegewerkt. Door het zachte weder in de gewoonlijk scherp droge maanden September en October, gepaard met malsche buitjes, is de koffie vroeg aangerijpt, zoodat men reeds in October volop in den oogst zat. Was het seizoen anders geweest, zoodat de groote pluk bijna geheel viel in de twee laatste maanden van het jaar, dan zouden de moeilijkheden nog veel grooter zijn geweest.

Het is te hopen, dat de thans ondervonden bezwaren een spoorslag zullen zijn, om de noodige maatregelen te nemen om het volgend jaar een herhaling daarvan onmogelijk te maken.

In aansluiting aan het vorenstaande, wordt aan „De West” van 9 December van verschillende zijden bevestigd dat de koffiebessen, die door kleine landbouwers worden aangeboden, slechts ten deele door de fabrieken kunnen worden afgenomen. Men voegt er echter bij dat de kleine landbouwers, hun belang begrijpend, plannen beramen om een eigen fabriek op te richten. Op een der vestigingsplaatsen is dezer dagen een vergadering gehouden door Britsch-Indische kleine landbouwers en het is zeer waarschijnlijk, dat als gevolg daarvan in den loop van het volgend jaar de eerste koffiefabriek van den kleinen landbouw zal verrijzen.

In hetzelfde nummer lezen wij: „Naar wij vernemen wordt de volgende maand een Noorsch geneesheer verwacht voor de Surinaamsche Bauxite Maatschappij, de heer Carl A. Megen. Het bleek in Nederland niet mogelijk een geneesheer voor deze onderneming aan te werven, zooals het trouwens in het algemeen moeilijker schijnt te worden om de voor Moengo benodigde technische krachten in Nederland te vinden.

De oorzaak daarvan schijnt te liggen in de herhaalde personeelwisselingen, waardoor in Nederland de indruk is ontstaan, dat wie in dienst treedt van de Surinaamsche Bauxite Maatschappij, er vrij zeker op kan rekenen reeds na enkele weken weder naar Patria te zullen terugkeeren. Over de op het placc onderzochte behandeling zijn de teruggekeerden meestal weinig gesticht.

Het ware in het belang der onderneming te wenschen, dat door de hoofddirectie eens werd onderzocht, of de oorzaak van de voortdurende personele geschillen nitsluitend eenzijdig zijn.”

De Deutsche studiecmissië, die onder leiding van dr. H. Krause een onderzoek heeft ingesteld naar de cultuurmogelijkheden van Suriname, is naar Duitschland teruggekeerd. Zij heeft voor den tijd van 75 jaren een concessie aangevraagd voor een terrein, groot ca. 2220 H.A., uitmakende de plantage Waterland en een gedeelte van La Rencontre, Concordia, enz.

Uit de nieuwjaarsrede van den Voorzitter van

de Kamer van Koophandel voor Amsterdam knippen wij — via „De Maasbode” van 4 Januari — het volgende:

Suriname geeft in bescheiden mate eenige lichtpunten te zien. Onderzoekingen naar de wenselijkheid van kapitaalbelegging zijn gaande. Dan is het seizoen ditmaal voor de oogsten bijzonder gunstig geweest, zoodat een goede oogst voor den boeg staat. Om echter dit land duurzaam te verheffen, is het werken volgens een practisch schema noodig, dat tot vermeerdering van een economisch zelfstandige bevolking leidt.

Ten slotte dient financieel schoonschip gemaakt te worden: het is tijd dat de kolonie ontlast worde van schuld, zooals die voor den spoorwegaanleg en het immigratiefonds, op welker terugbetaling niet het geringste vooruitzicht bestaat.

In de „Economisch-Statistische Berichten” van 4 Januari schrijft de heer Fred. Oudschans Dentz uitvoerig over „het spaarwezen in Suriname”.

In „De Telegraaf” van 7 Januari, 3e Avondblad, een interessant artikel, onder het hoofd: „Wat spreekt men in de West?”

Curaçao.

Wij ontvingen de *Amigoe* van 10 December, maar nog niet die van 26 November en van 3 December j.l.

Politie.

Over den gang van zaken met de voorstellen tot reorganisatie van de politie schrijft de *Amigoe* in denzelfden geest, als wij deden:

„Het is uiterst merkwaardig, op welke wijze de kolonie Curaçao te weten komt, wat, naar men althans meenen zou, haar in de eerste plaats aangaat.

Van het urgentieprogram, dat voor de economische ontwikkeling van Curaçao van zoo buitengewoon belang geacht wordt, hebben wij tot heden alleen het een en ander mogen vernemen uit een persgesprek van den Gouverneur met den reporter van een blad.

En wat de zoo gewichtige en ingrijpende aan gelegenheid van de reorganisatie van de politie alhier betreft, krijgen wij iets te hooren na een vraag van de Kamer aan den Minister.

Het is wel vreemd, dat toen de Minister zich eindelijk bereid verklaarde, om aan de hand van de door den heer Statius Muller aanbevolen concessies, een nader overleg met den Kolonialen Raad te doen openen, dit niet telegraphisch aan het Bestuur gemeld is, met het verzoek het ontwerp aan te houden totdat 's ministers desbetreffend schrijven in Curaçao zou zijn aangekomen. Zoo doende ware de Raad in de gelegenheid geweest zijn oordeel over die concessies te zeggen, en een beide zijden bevredigende oplossing van het zoo urgente vraagstuk niet onmogelijk geweest. Wat Curaçao en de verhouding van Curaçao tot het Moederland zeer ten goede zou zijn gekomen.

Dit is, helaas, echter niet geschied.

Toen de Raad, zes weken nadat de heer Statius Muller in Holland was aangekomen, nog niets vernam omtrent de resultaten van deze conferentie met den Minister, heeft hij besloten het ontwerp in behandeling te nemen en de zaak maar af te wikkelen, met het bekende gevolg.

Hetgeen zeer te betreuren is, ofschoon 't er bij ons nog niet in wil, dat nu per se alle nader overleg is uitgesloten.”

Jaaroverzicht.

Het *Algemeen Handelsblad* van Oudejaarsavond schrijft:

„Ten slotte Curaçao. Wat zullen wij zeggen van deze kolonie met een gouden toekomst?”

In den loop van het jaar onder verslag leerden wij veel omtrent den toestand op en de te verwachten ontwikkeling van Curaçao — niet in het minst door het verblijf hier te lande van den gouverneur, mr. Brantjes — en wij meenden uit een en ander opnieuw te mogen concludeeren, dat de economische omstandigheden van het eiland weinig te wenschen overlieten. Maar er waren ook dingen, die wél te wenschen overlieten en dat bleek nooit duidelijker dan gedurende de thans achter 's liggende zes maanden.

Voor de eerste maal, op 22 Juli j.l., toen de Minister van Koloniën in de Eerste Kamer verklaarde, op gezag van den heer Brantjes, dat in de betrokken kringen van Curaçao allerminst de begeerte uitging naar volledige doorvoering van de gelijkstelling van het onderwijs. De controversie, die toen haar oorsprong vond, hield velen in den lande geruimen tijd bezig en schiep vaak een minprettige atmosfeer, terwijl het toen ontstane geschil nog aanmerkelijk werd verscherpt door de voorstellen van den gouverneur betreffende de reorganisatie van de politie; voorstellen, welke door den

Kolonialen Raad werden verworpen, doch de algemeene instemming van den minister hadden, zoodat de er vóór benodigde kredieten op de begrooting werden gebracht.

Ook de quaestie der politie deed, vooral in de kolonie zelf, eenige opwinding ontstaan; een opwinding, welke o.i. terug te brengen was tot een actie tegen het huidige koloniale bestuur. Maar ook deze actie leidde tot niets, tegen de hoop der tegenstanders van den gouverneur in, keerde de heer Brantjes in November naar Willemstad terug, terwijl uit verschillende dingen viel op te merken dat de gouverneur ten gevolge van de vele geschillen niet in ongenade was gevallen.

Ook de Tweede Kamer bleek over het algemeen het streven van velen in Curaçao rustig op te nemen. Uit het begin December gepubliceerde afdeeliningsverslag bleek dat met voldoening kennis was genomen van de mededeeling dat voor 1928 geen bijdrage noodig was, terwijl geen ernstige bezwaren tot uiting kwamen tegen het door minister en gouverneur opgemaakte urgentie-program, waarvan den lezer de bijzonderheden bekend zijn.

Curaçao zal ongetwijfeld gedurende de eerstvolgende maanden onze aandacht blijven vragen, óók met het oog op hetgeen in deze kolonie kan gebeuren. Wij blijven echter vertrouwen, dat het algemeen belang bij alle betrokkenen, juist daarginds, steeds den voorrang zal hebben en dat zal worden ingezien dat een gezag alleen dan deugdelijk kan werken, mits kan worden staat gemaakt op discipline en zelftucht bij de bestuurders.”

De nieuwe Procureur-Generaal.

Het is ons niet mogen gelukken omtrent Mr. Van Dijk eenige andere inlichting te verkrijgen, dan een bevestiging van ons bericht, dat de te benoemen persoon een Oost-Indisch rechterlijk ambtenaar was. De *Amigoe* deelt thans mee, dat hij ongeveer 32 jaar oud is.

St. Nicolaasfeest.

Wist men vroeger hier ternauwernood dat St. Nicolaas bestond, in de laatste jaren is de viering van dit feest steeds meer algemeen geworden. De winkels hebben goede zaken gemaakt en op St. Nicolaasavond was 't vooral te Otrabanda een drukte op straat, als we alleen op Oudejaarsavond gewoon zijn en op Koninginnefeest.

(A. d. C.).

Caracas baai.

Steeds hardnekkiger worden de geruchten dat geheel de Caracashaai aan de C. P. I. M. zal worden overgedragen; als compensatie zal dan de C. P. I. M. de plantage St. Kruis, of een gedeelte ervan koopen en er op eigen kosten voor het gouvernement een quarantaine-inrichting bouwen.

(A. d. C.).

Engelsch sprekende abeidskrachten.

Voor de 2e maal kwam Zondagmiddag (4 Dec. l.l.) de driemastschoener „Three Sisters” hier aan van St. Vincent, met een groot aantal arbeiders.

Aan boord bevonden zich 112 arbeiders voor de Isla, 50 voor New-Port en 160 stow-away's.

Hoe dit laatste mogelijk is, vooral op een schoener, wiens ruimte toch maar zeer beperkt en die heel gemakkelijk te overzien is is ons een raadsel.

Wel blijkt uit dit feit, dat zich telkeas herhaalt, al is 't dan niet in die mate, dat scherpere maatregelen op de immigratie van vreemdelingen alhier dringend noodzakelijk zijn. 't Schijnt dat de Engelsch sprekende arbeiders zoo zachtjes de Venezolanen komen verdringen en hun plaats innemen.

De „Georgetown”, die Woensdagmiddag binnen liep, had 60 arbeiders van St. Thomas aan boord en 14 van Statius en St. Martin.

Een mooi maar moeilijk plan.

Zekere Jorge B. Suarez kondigt in *El Boletín Comercial* zijn voornemen aan om levensbeschrijvingen te geven van de groote mannen, die in de laatste eeuw (1827—1927) in Curaçao een rol van beteekenis gespeeld hebben. Dat is een prachtig maar buitengewoon moeilijk werk, en wij hopen, dat de schrijver er in slagen zal, het werk van geschiedkundige waarde te doen zijn, door nauwkeurigheid en waarheid, zooals hij zelf zegt, daaraan ten grondslag te leggen. Of het juist gezien is, dat daartoe in de eerste plaats een beroep gedaan wordt op de medewerking van familie, vrienden en bewonderaars van personen, die voor opnemering in aanmerking komen, wagen wij te betwijfelen. Als de schrijver, die natuurlijk uit de voorstudie, die hij van de geschiedenis van zijn land in de laatste eeuw gemaakt heeft, nu eerst eens de lijst van de personen, die op vermelding en beschrijving in zijn boek op grond van hun verdiensten in aanmerking kwamen, ging vaststellen en zich daarna rechtstreeks tot de nakomelingen van die personen wendde, dan zou hij waarschijnlijk meer bereiken dan met deze advertentie, die den indruk vestigt, dat niet Suarez, maar de familie, vrienden en bewonderaars het werk zullen doen. Waar niet weinige families Curaçao reeds verlaten hebben, zal hij met een advertentie in het „Boletín” ook niet kunnen volstaan.

Errata!

Uit de *Nieuwe Rotterdamse Courant* van 31 December 1927:

De nieuwe *gouverneur-generaal* dr. M. van Dijk werd 28 dezer te Curaçao verwacht.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Het eeuwfeest van het *Algemeen Handelsblad*.

Het *Amsterdamsche „Handelsblad“* vierde 5 dezer zijn honderdjarig bestaan. In eenige nummers zijn veel portretten van redacteurs en medewerkers gegeven, maar de rubriek *Onze West* schijnt geen redacteur te hebben, waarin zij dan zou achterstaan bij die *Van overal*, wat aan het verschil in geographischen omvang zou kunnen geweten worden, wanneer niet *Onze Oost* wel een redacteur rijk ware. Het „*Handelsblad*“ bekommert zich dan ook niet veel om Curaçao of Suriname, en wat het bij uitzondering als eigen meening geeft, schijnt wel eens niet goed doordacht. Het gedenknummer gaf ook niets bijzonders. Alleen heeft het ons op het spoor gebracht van eenige mededeelingen, die het honderd jaar geleden bracht.

Het nr. van 12 April 1828 bracht dit bericht: „Wij vernemen dat de komst ZIJNER MAJESTEIT binnen onze muren vergezeld gaat van eene nieuwe weldaad, aan de Hoofdstad bewezen, dat namelijk Z. M. zoude hebben goedgekeurd de statuten eener Maatschappij, ter aanknooping van Handelsbetrekkingen met Zuid Amerika, onder den naam van WEST-INDISCHE MAATSCHAPPIJ, in Amsterdam bij uitsluiting door aanzienlijke kooplieden opgericht, door mannen, die in hun midden eenen ondernemenden geest met beleid en voorzichtigheid vereenigen, en door dit voorbeeld bewijzen dat, wat ook de lastertaal eener kleinsteestige jaloezie zich veroorlooven moge van den Handel onzer stad te verspreiden, het vertrouwen op de kracht onzer kapitalen, op de uitgebreidheid onzer Handelskennis, en op de gunstige ligging onzer stad, geenszins verminderd is, en nog altijd meer dan loereikend blijft, om daarop het middelpunt van groote en gewichtige Handelsoperatiën te vestigen.

Moge de oud-Hollandsche Handelslust in het bezit eener volkomene vrijheid, onder de hooge bescherming van eenen beminden Vorst, ondersteund door geestkracht, doorvoed met de noodige kundigheden, en tot hare beschikking de vereischte kapitalen bezittende, tot een nieuw leven opgewekt, bij voortdurend onder ons in kracht blijven toenemen!

AIDE TOI, DIEU 'T AIDERA.

Uit den Verren Vreemde.

Het tweede congres van de Liga tegen imperialisme en Koloniale overheersching.

Andere onderwerpen meldden zich aan, zoo heeft de weer in Brussel gehonden tweede internationale conferentie tegen imperialisme hier wat moeten wachten. Zij is van 9—11 December gehouden in het Vlaamsche Huis op de Groote Markt, en stond onder leiding van het Belgische Kamerlid Dr. Martens. Hoewel de Nederlandsche S.D.A.P. de Liga, die haar voor de actie in de koloniën den wind uit het zeil genomen heeft, afgezworen heeft, waren toch ijverige socialistische ter vergadering. Sowjet-Rusland en zelfs de Komintern hebben meermalen verzekerd met de Liga niets te maken te hebben, maar toch vervulden communisten een leidende rol en voelde men Moskou aanwezig. Wijnkoop, het uit de communistische partij gedreven Kamerlid, liet er zich als vertegenwoordiger van de Communistische Partij, sectie Holland, gelden; zoo vinden de extremisten elkander weer.

Nederland en Indië waren in verhouding talrijk vertegenwoordigd. Aanwezig waren o.a. de oud-resident Lefebvre, voorzitter van de Nederlandsche afdeling der Liga, en de ondervoorzitter, de heer P. J. Schmidt, de praeses en vice-praeses van de Amsterdamse sectie, de heeren Hekker en Dr. Koch, met diens echtgenoot. Fimmen ontbrak natuurlijk niet.

Van de Indonesiërs vonden wij vermeld: Abdoel Manaf, bekend als Soehardja, uit Berlijn, en Semaoen, lid van de executieve te Moskou, met nog een zestal, die, hoewel hun namen niet naar voren werden gebracht, de officieele vertegenwoordiging vormden.

In een besloten vergadering van den Raad der Liga, die aan de opening der eigenlijke conferentie vooraf ging, en die onder presidium van Fimmen stond, werden de rapporten, de organisatie betreffende, voorgelezen. Fimmen sprak daar over den *enormen weerklank*, die hetgeen op het eerste congres behandeld was, in de pers gevonden heeft. Evenals hij zulks op het eerste congres heeft gedaan, ontkende hij nogmaals dat de Liga communistisch geïnspireerd is; de linkse socialistische hebben 't zich tot taak te rekenen de onderdrukte volken in hun strijd hulp te bezorgen, hiervoor is organisatie van dien steun noodig in de imperialistische landen zelf. De tegenslag der Chinese

revolutionairen en de door de Labourpartij betoonde bereidwilligheid om met de behoudende Britsche koloniale politiek mee te gaan, vermeldde hij als tegenvallers van den laatsten tijd.

De heer L. Gibarti, secretaris der Liga, wees op de noodzakelijkheid eener georganiseerde vertakking van de werkzaamheid in alle landen, die koloniën bezitten.

Bij de aanwijzing van een voorzitter voor het straks te openen congres, deed zich het geval voor, dat de Engelsche afgevaardigde Broekway weigerde het presidium te aanvaarden, daar hij lid is van den Uitvoerenden raad van de socialistische internationale, welke zich tegen de Liga heeft uitgesproken, omdat deze zich te sterk communistisch oriënteert, zoodat hij hier al, vóór de opening, in conflict kwam met de stellige verklaringen van Fimmen. Nu werd Dr. Martens voorzitter.

In zijn openingsrede vereenzelvigde deze den strijd tegen het imperialisme al met dien tegen het kapitaal. Het is, betoogde hij, een onware en onjuiste voorstelling van zaken, de vrijwording der overheerschte volken als een gewild resultaat te beschouwen van de door de regeeringen tot nu toe gevolgde politiek.

Alle verwachte buitenlanders waren nog geenszins aanwezig. De Chinese delegatie was aan de grens opgehouden, door de bezwaren haar daar door het „vrije België“ in den weg gesteld, zoodat de voorzitter niet verzuimde te pas te brengen.

Zullen wij straks, met de sprekers, eenige namen noemen, hier zij al vermeld dat er Ieren, Japanners, Chinezen, Koreanen, Syriërs, Arabieren, een neger, en in totaal een 200-tal personen zijn geweest.

Door het bestuur waren uitgenoodigd, om als sprekers op te treden, Pandit Motilal Nehru uit Britsch-Indië, Suleiman Mirza uit Perzië, de Chinees Foo Hei Peh, de Japanner Katayama, de leden van het Engelsch Lagerhuis de socialiste Miss Wilkinson en de communist Saklatvala. Ook de bekende Berlijnsche communist Willi Münzenberg kwam ter conferentie.

Aneta berichtte nog, dat de Fransche regeering geweigerd had den Syriër Arslan doortocht te verleenen, en dat de heer Junod, observator van het „Bureau international de défense des indigènes“ te Genève, hier niet was als medestrijder in de Liga, doch om haar strijdmethode en -middelen te bestudeeren.

De officieele Indonesiërs en eenige vertegenwoordigers van andere landen zijn later gekomen. De weduwe van Dr. Soen Yat Sen, van welke zelfs een redevoering vooraf aangekondigd was, is evenmin verschenen als Henri Barbusse, die ook uitgenoodigd was om als referent op te treden. Van de weduwe van den Chineeschen hervormer kwam wel een telegram in.

Redevoeringen zijn o.m. gehouden door Suleiman, Mirza, P. M. Nehru, Miss Wilkinson, Saklatvala, den Koreaan Chiorin, den Venezuelaan Laplaza, den Chinees Lit Hoan Chang, den Philippino Alimianus. Het thema was steeds hetzelfde: imperialisme, kapitalisme, militarisme — voilà l'ennemi. De redevoeringen werden meest in het Fransch of 't Engelsch gehouden, of in een dezer talen vertolkt.

Had de leiding, zoodat wij reeds uit de eerste rede van Fimmen weten, het zich tot taak gesteld zekere gematigdheid in toon en strekking te houden, en aan de communistische spreek- en strijdwijze niet den boventoon te geven, in de polemieken zijn bezadigdheid en zelfbeheersching te loor gegaan. De socialistische hebben met hun streven, om positie te nemen tegen de communisten, bij de debatten niet veel eer in gelegd.

Zoo bracht een afgevaardigde van Indo-China een program voor, waarin hij verwachtingen uitdrukte van de samenwerking der linkse groepen in de parlementen van verschillende staten. Maar hiertegen ging zijn medeafgevaardigde heftig in, den sociaal-democraten werd op pijnlijke wijze den mantel geveegd en de zoo pas afgetreden gouverneur-generaal van Indo China Varenne, een socialist, werd de ergste smeris van Indo-China genoemd.

De Amerikaan Roger Baldwin greep dit moment aan om in heftige bewoordingen de keuze te stellen tusschen een parlementaire- of een geweldpolitiek. Hij beval deze laatste aan, als de eenige waarmede iets te bereiken is. De Iersche afgevaardigde viel hem bij, verklappende dat de secretaris Gibarti denzelfden gedachtengang had verdedigd in de besloten vergadering van den 9en December. Door den geest en toon, die de verhouding tusschen de twee hoofdrichtingen al te duidelijk ging aangeven, achtte de voorzitter het gelukkig, dat hij de eerste voormiddagvergadering toen met fatsoen kon afbreken.

In de volgende zittingen is 't toch ook nog warm toegegaan.

Wij hebben het aandeel, door Indonesië in beslag genomen, afzonderlijk gehouden. Het zou, dit lag voor de hand, niet van ondergeschikt belang zijn.

De aanwezigen vonden op alle tafels exemplaren

van het orgaan der Nederlandsche afdeling van de Liga: *Recht en Vrijheid*. Tot de betuigingen van sympathie door den Raad der Liga in zijn eerste gesloten zitting verzonden, behoorde een aan Mohammad Hatta, de in arrest genomen voorzitter der Perhimpoean Indonesia.

De heer Lefebvre werd uitgenoodigd een onderzoek in Indië te gaan instellen naar de relletjes op Sumatra, opdracht welke de oud-resident afwees, aangezien de samenstelling van de reeds eerder ingestelde commissie van onderzoek z.i. waarborg geeft voor haar onpartijdigheid.

De officieele vertegenwoordigers van Indonesië hebben, meenen wij, in de openbare vergadering niet 't woord gevoerd. Wel spraken Abdoel Manaf en Semaoen, beiden in 't Engelsch.

Na de *geweldpolitiek*, gevolgd om den vrijheidsdrang der inlanders te bedwingen, geschilderd te hebben, waarbij niet verzuimd werd, een veeg loe te duwen aan de allerbedenklijkst verburgerlijkte S.D.A.P., gaf Abdoel Manaf als slot, de, met luid applaus begroette, verzekering, dat de frontvorming voor de bevrijdingsbeweging der *republiek Indonesia* in vollen gang is.

Semaoen wist de vergadering voor te lichten over de strijdmethode der Indische regeering, die met provocatie werkt. De Jeer was een agent-provocateur, een Javaan werkt nog als pion in Canton.

De revolutionaire partij in Indië is in een moeilijke positie gekomen. Zij heeft de massa moeten loslaten en is overgegaan tot het uitvoeren van geweld, zoodat door middel van de branden te Semarang, die nog zullen worden voortgezet. Ook tegen de suikerindustrie werden bedreigingen uitgesproken. Door provocatie en terreur worden, volgens dezen Javaan uit Moskou, dergelijke middelen onvermijdelijk. De uiteindelijke bevrijding is, verklaarde hij, intusschen alleen te verwachten door het uitbreken van een buitenlandschen oorlog.

In de slotvergadering werden rapporten uitgebracht over de situatie in verschillende landen. Al werd daarna een voorgestelde resolutie tot samenwerking uitsluitend met de *uiterst* linkschen, niet aangenomen, toch is de beteekenis van dit congres samen te vatten in deze woorden: de Liga wordt beheerscht door hartstochtelijke aanhangers van revolutionaire geweldmiddelen.

Bewondering voor de Sowjet. Strijd tegen de financiële positie van het imperialisme in andere landen. Toeujuicing van de Iersche vertegenwoordigers, die het geweld aanbevelen als enig middel tegen het imperialisme en die verklaarden dat het Iersche republikeinsche leger den eersten Britschen oorlog afwacht voor den wederopstand. Het aannemen van het Philippijnsche voorstel, tot gezamenlijk voeren van een actie met alle syndicalistische organisaties rond den Pacific. Dit alles, vermengd met verwijten aan 't adres van alle partijen en bewegingen, die meenen langs den parlementairen weg iets te kunnen bereiken voor de emancipatie en evolutie der „verdrukte“ volken of rassen, laat geen twijfel over omtrent wenschen en willen der Liga.

Er dreigt o.i. van haar, die een wereldorganisatie zijn wil, en die met haar eigen kleine organisatie nog zoo veel te stellen heeft, geen gevaar. Zoodat de congressen tot nu toe gehouden worden getuigen deze slechts van het ontbreken van eenheid en samenhang in datgeen wat de Liga nastreeft. Uit het verhandelde is meer nuttige leering dan verontrustende bedreiging te halen. Als zoodanig is de beteekenis niet te miskennen, en vooral ook niet te versmaden of gering te schatten.

Berichten der Afdelingen.

Afdeling Apeldoorn.

EURASIA-AVOND.

Deze zal hoogstwaarschijnlijk gehouden worden op 28 Januari of 4 Februari a.s. in Tivoli bij genoegzame deelneming, waarvoor een voorverkoop van kaarten gehouden wordt. Is die niet bevredigend, dan kan de voorstelling niet doorgaan, omdat we niet een heel jaar contributie aan één feestavond mogen geven. Dit zou echter wel jammer zijn, want de leden van „Eurasia“ geven zich belangeloos — en wat zij bieden is werkelijk goed.

Als deze avond slaagt, willen we gaarne later nog eens „Eurasia“ weerzien met „Njai Sonna“.

Definitief is nu, dat de toegangsprijzen voor leden, *be-gunstigers* en hunne *huisgenooten* f 1.— zal zijn (pl. bel. en auteursrechten inbegrepen) en voor *niet-leden* f 1.50. Helpt allen! *Het Bestuur.*

Afdeling 's-Gravenhage.

VERTELLINGEN UIT HET ZEDELEVEN DER INHEEMSCHE RASSEN.

Voordracht met lichtbeelden door den Heer Johan Koning op Vrijdag 20 Januari 1928, des avonds om 8 uur in de groote zaal van „De Twee Steden“, Buitenhof alhier.

Onderwerp: *Precieuze en curieuze vertellingen uit het zedeleven der inheemsche rassen.*

De Secretaris,

J. C. BAUDOIN.

HENNY & Co.

Anna Pauownastraat 62a
DEN HAAG

TEL. { 36910
31144

EFFECTEN
PROLONGATIEN
WISSELZAKEN

TOKO BOGOR
SUEZKADE 122a, b-DEN HAAG-TEL. 33472
ZATERDAG 14 JANUARI
Versche SAWO MANILLA'S
EN
SALAK TJONDET

CONTRIBUTIE 1928.

Kennisgeving, dat het gironummer van den Secretaris-Penningmeester van de Vereeniging „Oost en West”, Afdeeling 's-Gravenhage, is No. 135120. Den leden wordt beleefd verzocht de contributie over 1928 vóór 15 Januari a.s. te willen voldoen door storting of overschrijving op girorekening 135120. Na 15 Januari zal over de contributie worden beschikt met bijvoeging van 15 cent voor inningskosten. De Secretaris-Penningmeester, J. C. BAUDOIN.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.
DE INDISCHE TENTOONSTELLING TE ARNHEM
Goed voorbeeld doet goed volgen.

Een lid onzer Vereeniging heeft, door een geldelijke bijdrage ten bate der tentoonstelling, zijne instemming betuigd met de plannen die nu spoedig tot verwezenlijking geraken. Hem zij hiervoor een woord van warme erkentelijkheid gebracht.

Heeren secretarissen der afdeelingen die, voor propaganda-doelinden, boekwerkjes, welke bij het Informatie-bureau der Vereeniging verkrijgbaar gesteld zijn, wenschen te ontvangen, gelieven hiervan opgave te doen aan het Secretariaat, Heulstraat 17, Den Haag. H.H. secretarissen en penningmeesters (c.g. Secretarissen-penningmeesters.) worden herinnerd aan art. 5 van het Huish. Reglement, aldus luidende: „Elk afdeelingbestuur zendt jaarlijks vóór 20 Januari, aan het Hoofdbestuur eene alfabetische naamlijst der leden van de afdeeling op 1 Januari, met vermelding van ieders contributie of bijdrage en adres, benevens eene opgave van de bestuursleden met vermelding van functie en eene opgave van ingestelde commissiën met vermelding der commissieleden. Elk afdeelingbestuur zendt jaarlijks vóór den 1en Maart aan het Hoofdbestuur: a. het verslag over het afgelopen jaar met vermelding van den toestand op 31 December van het vorige jaar en de resultaten welke verkregen zijn door

Eindelijk onvermengd genoeg:
EEN CHRYSLER, REEDS VANAF F 2900.-
N.V. JAMES NEFKENS AUTOHANDEL
LAAN VAN MEERDERVOORT 96c :: TELEF. 35970
ALLEEN-VERTEGENWOORDIGING VOOR DEN HAAG EN OMSTREKEN

inrichtingen door de afdeeling in het leven te roepen;
b. eene geldelijke afrekening;
c. eene opgave van onderwerpen welke de afdeeling op de jaarlijksche algemeene vergadering behandeld wenscht te zien;
d. een kandidatenlijst, houdende opgave van een dubbeltaal kandidaten voor de mogelijk voor de afdeeling openvallende plaatsen in het Hoofdbestuur.

Van het Informatie-Bureau:
INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:
A. A. H. Rudolph, Landmeter 2e klasse bij het Kadaster; v. Weede v. Dijkveldstraat 41, 's-Gravenhage.
C. Kolm, Technisch ambtenaar 2e klasse P. T.; Overtoom 203 I, Amsterdam.
Th. W. Grondijs, Ass.-Resident Sumatra's Westkust; Kampstraat 3, Baarn.
D. H. v. d. Poel, Ongedipl. Gezaghebber B. B.; Banda-laan 12, Apeldoorn.
L. H. Belle, Adj. Gouvernements-Accountant 1e kl.; Sweelinkstraat 62, 's-Gravenhage.
G. v. d. Heuvel, 3e Commies bij de S.S. en Tr.; Neuses bij Coburg (Duitschland).

J. Pels, Controleur bij de Opiumregie; Columbusstraat 227, 's-Gravenhage.
M. B. F. Beste, Technisch Ambtenaar 2e kl. P. T. T.; Spaarnedwardsstraat 21, Den Haag.
H. M. Reijntjes, Opzichter bij de S.S. en Tr.; Galilei-straat 85, 's-Gravenhage.
Mej. M. H. de Mooy, 1e klerke bij de S.S. en Tr.; Els-straat 27, 's-Gravenhage.
Mej. A. van der Gaag, 1e klerke bij de S.S. en Tr.; 1e Gijzingstraat 94b, Rotterdam.
H. de Koning, Hoofdpolitieopz. i. d. res. Batavia, Oos-terkade 8, Utrecht.
J. Boompal, 3e Werktuigkundige b. d. Gouv.-marine p.a. R. de Boer, Buitensingel, Delfzijl.
H. G. Reddering, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T., Jenner-straat 20, Amsterdam (O.).
G. G. J. Snijderhand, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T., Nieuwe Weg 3, Amsterdam.
Ir. P. de Gruyter, Ingenieur 2e kl. b. d. Waterstaat en 's Lands B.O.W., Kleverparkweg 86, Haarlem.
A. Feenstra, Verpleger 1e kl. b.d. Hospitaaldienst, Ro-kin 8, Amsterdam.
C. H. Hazevoet, Adj.-Accountant 1e kl. b. d. Bel. ac- dienst, Leidschevaart 216, Haarlem.
Mej. C. L. Kleyheeg, Onderwijzeres 2e kl. b. h. O.E.L.O., Lijsterbesstraat 24, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 4 tot 11 Jan. 1928.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
A. L. Muller, Amsterdam (O), Breedeweg 15. f 5.—	Secretaris Afdeeling Amsterdam.
I. H. A. Backer, Haarlem, Beelslaan 20. f 5.—	
W. H. M. O. Hacon, Haarlem, Bosch en Vaartstraat 14. f 5.—	Secretaris Afdeeling Haarlem. Mevrouw M. A. de Jong te Den Haag.
P. de Jonge, Bloemendaal, Iepenlaan 42. f 5.—	
P. Vermeulen, oud-Inspecteur van het Inlandsch Onderwijs, Bloemendaal, Verlengde Koepellaan 9 B. f 5.—	den heer J. van Eupen te Nijmegen.
Mr. R. A. James, Apeldoorn, Valkenberglaan 17. f 5.—	
S. A. Reitsma, Hoofdamtenaar S.S. Apeldoorn, Boschweg 19. f 5.—	Voorzitter Afd. Apeldoorn.
G. Lokhorst, Apeldoorn, Koppellaan 8. f 5.—	Eigen aanmelding.
Ir. J. van Male, Apeldoorn, Soerensche Weg 55. f 5.—	den heer H. A. Schoonhoven te Apeldoorn.
H. Marcus, Apeldoorn, Tuthein Noltheniuslaan 6. f 5.—	Eigen aanmelding.
G. C. Wijsman, oud-Gezagvoerder Mij. „Nederland”, Apeldoorn, 2de Beukenlaan 28. f 5.—	
N. H. Hemmes, Directeur N.V. Houthandel v.h. Hemmes, Groningen, Oosterhaven. f 5.—	den heer J. Maten te Groningen.
Mr. C. A. Kingma, Directeur Friesch-Groninger Hypotheekbank, Groningen, Verlengde Heereweg 145. f 5.—	Voorzitter Afd. Groningen. Mevrouw C. M. H. Kroesen—Nahus.
P. L. Lucassen, Bussum, Vlietlaan 44. f 5.—	Mevrouw J. van Lonkhuijzen—van Hoek Hts. Secretaris Afd. Rotterdam.
Mevrouw F. Krusemann—van Hoek Hts, Hilversum, Hoflaan 1. f 5.—	
F. Vervloet, Rotterdam, Westersingel 87. f 5.—	den heer B. van Delden te Den Haag.
J. J. Braat, Directeur Machinefabriek „Braat”, Soera-baja, Den Haag, Willem de Zwijgerlaan 68. f 5.—	
Mevrouw C. J. de Haas, Den Haag, Buurtweg 45. f 5.—	den heer Dr. J. A. Wilkens te Den Haag.
Dr. H. B. van Bauren, Den Haag, van Weede van Dijk-veldstraat 74. f 5.—	
A. Hasskarl Medenbach, oud-Generaal-Majoor M.G.D. in O.-I., Den Haag, Frankenslag 351. f 5.—	Mevrouw M. Naessers te Den Haag.
Mevrouw B. de Groot, Den Haag, Groot Hertoginnelaan 79. f 5.—	
L. Kooij, oud-Onderluitenant N.-I.L., Scheveningen, Harstenhoekweg 30. f 5.—	den heer J. A. Strickling te Leidschendam.
Ph. N. Goedhart, Hoofd der School op „Ephraïms-zegen”, Suriname. f 5.—	den heer H. F. C. Sniijders te Paramaribo.
R. van Eer, Hoofd der school „Helena Christina” bij Paramaribo. f 5.—	
A. N. van Ansom, Paramaribo, Gonggrijpstraat 14. f 5.—	den heer H. R. Nije te Paramaribo.
Mevrouw A. M. van Esch, Paramaribo, Zwartenhoven-burgstraat. f 5.—	
K. Tadema, Apartado 172, Caracas (Venezuela). f 5.—	den heer W. Meijer te Den Haag.
A. A. Crinca Le Roy, Landbouwconsulent, Malang, van Heutzstraat 6. f 5.—	Eigen aanmelding.
Nieuwe Begunstigers:	
Mevr. de Wed. Meijer—Jkvr. Lochmann von Königfeldt, Apeldoorn, Jachtlaan 284	Eigen aanmelding.
Mejuffrouw H. Kuipers, Apeldoorn, Badhuisweg.	den heer G. Lokhorst te Apeldoorn.
O. Sandbrink, Apeldoorn, Koning Lodewijklaan.	
Mejuffrouw A. Hartjes, Apeldoorn, Emmalaan 13.	den heer A. H. de Bats.
Heer en Mevrouw Smit, Apeldoorn, Burglaan 21	
Afschrijven:	
F. M. van de Velde, Oegstgeest Koninginnelaan (afdeeling Leiden).	M. van Welie, Oosterbeek, Pieterbergsche Weg 20.
Adresveranderingen:	
Mr. Dr. P. H. W. G. Helm, oud-Gouv.-Secretaris van Suriname, Zeist, van: Huize „Veelzigt” naar: Broederplein 9.	Dr. A. N. Barend, Arts, van: Paramaribo naar: Welie vreden p.a. Hoofdkantoor Dienst der Volksgezondheid.
A. Th. Hoogesteger, Hilversum, van: Susannapark 5a naar: Bisonlaan 4.	J. B. Hartelust, thans: Resident van Oost-Priangan te Tasikmelaja.
R. Birckenhauer, Den Haag, Stadhoudersplein, van: 7 naar: 23.	F. J. Zeilings, Rotterdam, van: Graaf Florisstr. 33 A naar: Vredenhofweg 54.
F. H. Ramondt, Den Haag, van: Sweelinkstr. 41 naar: Pension Campagne, Groot Hertoginnelaan 176.	Mr. H. W. M. van Helten, Rotterdam, Heemraadsingel van: 62b naar: 118.
Ir. J. Tubergen, van: Den Haag, Statenlaan 30 A naar: Medan.	Mejuffrouw J. L. Stipriaan Luiscius, Gep. Hoofdonderwijzeres O.-I., Apeldoorn, van: Zwolscheweg 29 naar: Emmalaan 3.
H. Balsem, van: Hotel Richelieu te Territel naar: Hotel Bellamy, Grindelwald.	E. W. van Baerle, van: Voorburg, Laan v. Heldenburg van: 40 naar: Den Haag, p.a. familie Lieftrinck, van Boetzerlaan 54, (tijdelijk adres).
G. E. Pinas, Hoofd der school, van: Helena Christina naar: Kwaltta, Suriname.	